

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar.

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Het Juridisch Statuut van de Wetgevende Kamers

1. Inleiding.

In het Rechtskundig Weekblad van 20 januari 1957, kol. 981 en volgende, verscheen een vonnis van de Burgerlijke Rechtbank van Brussel, dd. 13 juli 1956, ter zake Bourguignon contra Van Cauwelaert en consorten (voorzitter en quaestoren van de Kamer van Volksvertegenwoordigers) en de Belgische Staat (Ministerie van Financiën).

Dit vonnis is een opmerkelijk stuk, dat onze magistratuur tot eer strekt. Het streven naar objectieve waarheid, dat erin tot uiting komt, — streven dat onze magistratuur blijft bezielen, — is, in een wereld waarin het politiek pragmatisme met de dag veld wint, een hartversterkend verschijnsel.

Nochtans kunnen wij ons, om de redenen die wij hieronder zullen uiteenzetten, niet verenigen met alle standpunten, welke in het vonnis ingenomen worden.

De feiten welke tot het geding aanleiding hebben gegeven zijn voldoende bekend, zodat wij er niet breedvoerig op moeten terugkomen. Laten we slechts even in herinnering brengen dat Dr Bourguignon, de aanlegger, geneesheer is bij de Senaat, en als zodanig door de Hoge Vergadering benoemd werd en bezoldigd wordt; dat enkele leden van de zustersvergadering, nl. de Kamer van Volksvertegenwoordigers, in de lokalen van het Parlement op zijn kunde beroep deden. Deze raadplegingen en verzorging werden echter niet vergoed. De aanlegger beweerde, dat hij aldus gedurende zes jaren, hetzij van 1946 tot 1952, zijn zorgen aan leden van de Kamer verleend had. Hij beweerde ook, dat de inrichting van een medische dienst door de Kamer werd overwogen, en dat hem een benoeming als geneesheer van de Kamer door de bevoegde instanties voorgespiegeld werd (zie vonnis).

Hoe dan ook, de aanlegger was de mening toegedaan, dat hij benadeeld werd, en verderde, op grond van de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek, een schadevergoeding op van 400.000 fr. vanwege de volgende verweerders, waarvan hij de solidaire of ondeelbare veroordeling vroeg :

1° de heer Frans Van Cauwelaert, voorzitter van de Kamer ;

2° de heren quaestoren van de Kamer Hoen, Chalmet, Merget, Marck, Masquelier en Vanden Eynde;

3° de Belgische Staat, vertegenwoordigd door de heer Minister van Financiën.

De vordering was tegen deze personen, zowel *in hun persoonlijke naam als qualitate qua*, gericht.

De Rechtbank velde op 8 februari 1955 een voorbereidend vonnis, waarbij de ondervraging der verweerders op feiten en vraagpunten bevolen werd; deze ondervraging had plaats op 15 en 22 maart 1955. Het eindvonnis, dat op 13 juli 1956 geveld werd, verklaarde de vordering, in de vorm waarin ze ingesteld werd, niet ontvankelijk en wees de eis van aanlegger af.

Dit vonnis steunt op de twee hiernavolgende beweegredenen :

1°) de handelingen welke de Voorzitter en de Quaestoren van de Kamer in verband met de administratie van de Kamer verrichten, behoren tot de officiële bevoegdheid waarmede zij door de Grondwet, door het Reglement van de Kamer en door de publiekrechtelijke gewoonte bekleed zijn; zij handelen alsdan niet in hun persoonlijke naam, maar als magistraten van een bijzondere aard, die met een welbepaalde publiekrechtelijke functie belast zijn. De eis, in zover hij tegen deze magistraten in hun persoonlijke naam gericht was, is dus klaarblijkelijk niet ontvankelijk.

2°) de Kamer moet *als een rechtspersoon* beschouwd worden. De Voorzitter en de Quaestoren zijn slechts organen van deze rechtspersoon, doch ze kunnen niet met deze rechtspersoon worden vereenzelvigd. Luidens het vonnis bezitten zij zelfs de bevoegdheid niet om de Kamer in rechte te vertegenwoordigen. Dit recht zou alleen aan het Bureau van de Kamer behoren.

Daar de Kamer zelf, als rechtspersoon, door aanlegger niet gedaagd werd, is de vordering gericht tegen de Voorzitter en de Quaestoren q.q., insgelijks niet ontvankelijk.

In deze zaak was de Rechtbank in haar beoordelingsmacht door drie omstandigheden gehinderd :

a) Het geringe feitenmateriaal.

Inderdaad, de Rechtbank had de mogelijkheid niet om achter de schermen van de Kamer te kijken; en bovendien werd de mededeling van het administratief dossier, wegens zijn vertrouwelijke aard, door de Voorzitter van de Kamer geweigerd. (zie vonnis).

De Rechtbank moest zich dus ermee tevreden stellen

kennis te nemen van het Reglement van de Kamer en van de ter balie verstrekte inlichtingen.

Daarom mag het vonnis als een treffend voorbeeld van gerechtelijke fenomenologie bestempeld worden. Met behulp van de karige elementen in haar bezit, en aan de hand van de algemene beginselen van het recht en inzonderheid van het publiek recht, poogt de Rechtbank in de juridische wezenstructuur van de wetgevende kamers door te dringen en deze te omschrijven.

b) Het stilzwijgen van de wet.

Men bevindt zie hier immers op onontgonnen terrein. Artikel 69 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering duidt de wijze aan waarop de rechtspersonen moeten gedagvaard worden. Het citeert de Staat, de Schatkist, de ondergeschikte besturen en de openbare instellingen, de Koning, de gemeente, de vennootschappen; doch de wetgevende kamers worden niet vermeld. De Rechtbank was dus gedwongen een oplossing bij analogie te zoeken.

c) De zeer beperkte rechtspraak ter zake.

Er bestaat inderdaad slechts één precedent, namelijk een onuitgegeven vonnis van de Rechtbank van Brussel d.d. 27 juni 1885, ter zake Messenier contra de Belgische Staat. De aanlegger had een eis tot schadevergoeding ingesteld tegen de Staat, vertegenwoordigd door de Minister van Binnenlandse Zaken en Openbaar Onderwijs, en door de Minister van Landbouw, Nijverheid en Openbare Werken, wegens het verlies van een beeldje tijdens in het Parlementsgebouw onder toezicht van de diensten van de Kamer van Volksvertegenwoordigers uitgevoerde werken; de Rechtbank wees de eis als onontvankelijk af; de Kamer, zo besliste zij, is een gevestigd lichaam, dat niets uitstaande heeft met een ministerieel departement, en dat luidens artikel 69 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, ten zetel van haar administratie, in de persoon van haar aangestelden, moest worden gedagvaard.

De Ministers vertegenwoordigen de Kamer niet. De Staat is niet verantwoordelijk voor de door de Quaestoren verrichte handelingen: « *Attendu que la Chambre des Représentants est un corps constitué, ne ressortissant à aucun département ministériel, et qui, en conséquence, aux termes de l'article 69 du code de procédure civile, doit être assignée en la personne de ses préposés, en ses bureaux, là où réside le siège de son administration* ».

Het vonnis van 27-6-1885 schijnt dus ook aan te nemen dat de Kamer rechtspersoonlijkheid bezit, en als zodanig in rechte moet optreden. Artikel 69 van het W.B.R. wordt door de Rechtbank ook bij analogie op het door haar te beslechten geschil toegepast.

2. Probleemstelling.

Het vraagstuk dat ons in het bestek van deze studie zal bezig houden is het volgende: *Bezitten de wetgevende kamers de rechtspersoonlijkheid? Hoe moeten hen in rechte vervolgen?*

We zullen ons betoog in drie delen splitsen:

a) vooreerst wordt een bondige schets gegeven van de organen van de wetgevende kamers. We zullen ons beperken tot de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Er bestaan trouwens geen essentiële verschilpunten tussen de administraties van de beide Kamers.

b) Daarna volgt een analyse van het juridisch statuut van de wetgevende kamers.

c) Ten slotte wijden we enkele beschouwingen aan en opperen we enkele suggesties over de vertegenwoordiging in rechte van de wetgevende kamers.

3. De organen van de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

Om de werking van de Kamer nader te leren kennen staan er drie bronnen te onzer beschikking.

a) De Grondwet.

Artikel 37 van onze nationale keure beschikt dat, elke Kamer bij iedere zitting haar voorzitter, haar ondervoorzitters benoemt en haar bureau samenstelt. Artikel 46 beschikt dat elke Kamer in haar reglement de wijze bepaalt waarop zij haar bevoegdheden uitoefent.

b) Het krachtens dit artikel op 5 oktober 1831 uitgevaardigd en sindsdien verscheidene malen gewijzigd en aangevuld Reglement van de Kamer.

Elke rechtsonderhorige kan kennis nemen van dit reglement. Het heeft geen vertrouwelijk karakter, doch het is uiteraard slechts toepasselijk op de leden van de Kamer en het ontsnapt aan het toetsingsrecht van de Rechterlijke macht, daar deze, volgens een vaststaande rechtspraak, geen controle op de grondwettelijkheid van de wetten uitoefenen mag.

c) De publiekrechtelijke gewoonte.

Deze speelt een zeer grote rol in de werking van de Kamer. Het is, bij voorbeeld, krachtens de gewoonte, dat de parlementaire fracties (de politieke groepen), welke een zeer belangrijke, ja zelfs organische functie in het parlementair leven vervullen, ontstaan zijn en zich ontwikkeld hebben. Deze fracties worden nergens in het Reglement vermeld.

Feitelijk zijn er, in de schoot van de Kamer, twee soorten van organen gegroeid:

1°) De organen welke voor het verloop van de debatten zorgen;

2°) De organen welke met het bestuur van de Kamer belast zijn en tot voornaamste taak hebben er voor te waken dat alle materiële voorwaarden voor de degelijke afhandeling van de wetgevende arbeid aanwezig zouden zijn.

1ste categorie: Organen welke voor het verloop van de debatten zorgen.

a) Het bestendig Bureau (Grondwet artikel 37; Reglement Hoofdstuk II).

Het Bureau dat de vergadering van de Kamer voorziet heeft geen collegiaal karakter; de Voorzitter alleen oefent de beslissingsmacht uit. Het wordt « het Bestendig Bureau » geheten, in tegenstelling met « het voorlopig Bureau », dat gevormd wordt bij elke aanvang van het zittingsjaar en voorgezeten wordt door de ouderdomsdeken van de Kamer, om de Vergadering te leiden tot op het ogenblik dat het definitief bureau verkozen is. Het bestendig bureau bestaat uit de Voorzitter, vijf ondervoorzitters, en zes secretarissen (in verhouding met de huidige samenstelling van de Kamer die 212 leden telt). Doch van deze twaalf personen zetelen er slechts drie gedurende de vergaderingen: de Voorzitter of één van de ondervoorzitters die de Voorzitter vervangt, en twee secretarissen. Het

zetelend bureau wordt bijgestaan, ter zitting door de Griffier van de Kamer.

Wij hebben hoger gezegd dat de Voorzitter de overwegende rol speelt. Zonder voorzitter is er immers geen leiding van de debatten mogelijk. Daarom heeft trouwens het gebruik de regel gevestigd volgens dewelke de Kamers slechts samengesteld zijn wanneer hun Bureau's verkozen zijn. De presidentiële functie kan als volgt samengevat worden: de vergadering voorzitten, het woord voeren in haar naam, en haar werkzaamheden in overeenstemming met haar reglement leiden. Er zij nogmaals op gewezen dat het Bureau geen college vormt, d.w.z. dat de Voorzitter, om een beslissing te nemen, de secretarissen die naast hem zetelen, niet moet raadplegen. Betekent dit dat de macht van de Voorzitter dictatoriaal is? Geenszins. Hier komt het essentieel democratisch karakter van onze instellingen doorschijnen. De Voorzitter handelt niet in persoonlijke naam, doch «ex officio», d.i. in naam en als spreekbuis van de Kamer. In feite formuleert hij slechts voorstellen, welke door de Kamer moeten bekrachtigd worden. Bij voorbeeld, hij legt de agenda van de werkzaamheden aan de Kamer voor, doch deze stelt ze uiteindelijk vast, desnoods na een debat. Het is daarom, naar onze bescheiden mening, in gevolge een verkeerde, of ten minste een tegen onze publiekrechtelijke jurisprudentie indruisende interpretatie van artikel 2 van de wet van 24 december 1946 houdende instelling van een Raad van State, dat de Voorzitter van de Kamer zich de persoonlijke, van haar toestemming onafhankelijke bevoegdheid heeft toegeëigend, om de Raad van State om advies nopens een bepaald wetsontwerp of wetsvoorstel te verzoeken. (Parl. Hand. Kamer, 8 november 1949; 12 en 17 januari 1950; 16 december 1954 en 22 januari 1957). Het is immers ondenkbaar, dat de Voorzitter dit advies zou inwinnen tegen de wil in van de Kamer of van haar meerderheid, want hij zou zodoende een middel ter hand hebben om een onrechtstreekse drukking op haar uit te oefenen en er zou tussen de Kamer en hem een tweespalt kunnen ontstaan.

De Voorzitter mag, wanneer hij belet is, zich door een der ondervoorzitters van de Kamer doen vervangen. De ondervoorzitters hebben geen andere macht dan degene die de Voorzitter hun delegeert. Ingevolge een dergelijke delegatie nemen zij, op bestendige wijze, het voorzitterschap van een bepaald aantal Kamercommissies waar.

De Voorzitter wordt door twee secretarissen bijgestaan, die met het houden van de naamafroepingen en met het nazien van de stemmingen belast zijn, en door de Griffier, die met het administratief verloop van de zittingen en met het houden van het proces-verbaal van de zittingen belast is.

b) Het Comité voor het parlementair werk (artikel 87 van het Reglement).

Dit Comité wordt na elke vernieuwing van de Kamer door deze aangesteld; het bestaat uit de Voorzitter, de ondervoorzitters, zes afgevaardigden van de Kamer die haar politieke samenstelling vertegenwoordigen (in de praktijk worden deze door de fractieleiders aangeduid), en de oud-voorzitters van de Kamer, die van de Vergadering deel uitmaken.

Dit Comité is belast met het opmaken van een *werkplan* voor de parlementaire arbeid, dus in feite met het opmaken van de agenda's van de Kamer. In de praktijk echter komt dit Comité zelden samen, het vergadert slechts wanneer ernstige moeilijkheden omtrent de agenda opgerezen zijn. Gewoonlijk wordt de agenda door de Voorzitter uitgewerkt, met de

medewerking van de Griffier, na ruggespraak met de Regering of met de parlementaire fracties.

2de categorie: Organen belast met het bestuur van de Kamer.

a) Het uitgebreid Bureau (Reglement artikel 119).

Artikel 119 van het Reglement beschikt dat de ambtenaren en de bedienden van de Kamer bij volstrekte meerderheid benoemd en ontslagen worden door de Voorzitter, de ondervoorzitters, de secretarissen en de quaestoren. Uit deze reglementaire bepaling, en uit de parlementaire gebruiken is een organisme gegroeid, dat men *het uitgebreid Bureau* (le Bureau élargi), of kortweg *het Bureau* heet. In het huidige parlementair taalgebruik wordt met het Bureau van de Kamer deze samenstelling bedoeld. Laten wij opmerken dat het Reglement dit Bureau niet als een college beschouwt, doch de traditie heeft van deze personen *een college* gemaakt, dat uitgebreide bevoegdheden heeft verkregen en bij volstrekte meerderheid beslist.

Dit bureau bestaat uit de leden van het bestendig Bureau, waaraan de zes quaestoren van de Kamer en de Griffier van de Kamer zijn toegevoegd. De griffier heeft echter geen beraadslagende stem.

Het Bureau heeft geen politieke, doch enkel een administratieve bevoegdheid.

1°) Het benoemt en ontslaat de ambtenaren en bedienden van de Kamer. Deze benoemingen en afzettingen gebeuren op voordracht van het College der Quaestoren.

2°) Het gebruik wil daarenboven dat het Bureau over alle kwesties beraadslagt, welke niet tot de uitsluitende bevoegdheid van het college der Quaestoren behoren, en namelijk over grondwettelijke vraagstukken, wijzigingen aan het Reglement, vraagstukken in verband met de werking van de Vergadering, inrichting van nieuwe diensten in de Kamer, parlementaire vergoedingen, betrekkingen met de andere Vergadering, verplaatsingen naar het buitenland, ontvangst van vreemde afvaardigingen en dgl.

3°) Het Bureau vertegenwoordigt de Kamer *in buitengewone omstandigheden*.

Aldus heeft de Koning, na de ontbinding der Kamers in 1954, al de leden van het Bureau ontvangen.

Doch het zou een vergissing zijn te denken dat het Bureau het vertegenwoordigend organisme van de Kamer is. Op dit stuk kunnen wij geenszins de opvatting van het vonnis van 13 juli 1956 delen. De Voorzitter van de Kamer, *en hij alleen*, vertegenwoordigt, *in de regel*, de Vergadering. Artikel 9 van het Reglement somt de bevoegdheden van de Voorzitter op en draagt hem o.m. de bevoegdheid op «om te spreken uit haar naam en overeenkomstig haar wens» (Fr.: «prendre la parole en son nom»). Deze bevoegdheid is, volgens de letter van het Reglement, tot de openbare vergaderingen van de Kamer beperkt. Doch de publiekrechtelijke gewoonte heeft haar uitgebreid over deze grenzen heen, tot alle officiële handelingen die de Voorzitter in het openbaar leven verricht, bij voorbeeld het bijwonen van een plechtigheid, een verplaatsing naar het buitenland enz.

b) Het College der Quaestoren (Quaestor in Romeins recht: schatmeester).

Artikel 110 van het Reglement bepaalt dat de Quaestoren met alle maatregelen betreffende de inrichting der Kamer, de bij plechtigheden in acht te nemen vormen en gebruiken alsmede de uitgaven belast zijn.

Het gebruik heeft aan dit College een zeer omvangrijke bevoegdheid verleend. In de praktijk immers ne-

men de Quaestoren *het dagelijks bestuur en beheer* van de Kamer waar; hun beslissingen worden door de band door het Bureau bekrachtigd.

c) *De Commissie van de Comptabiliteit van de Kamer.*

Luidens artikel 113 van het Reglement onderzoekt en vereffent deze Commissie, bestaande uit elf leden van de Kamer onder het voorzitterschap van de Voorzitter of van één der ondervoorzitters, alle rekeningen, controleert zij de inventaris van het mobilair van de Kamer, stelt zij, op voorstel van de Quaestoren, de begroting van de Kamer vast en legt ze haar ter goedkeuring voor.

De Commissie van Comptabiliteit vervult, ten opzichte van de Kamer, de rol welke het Rekenhof ten opzichte van de openbare besturen vervult. (zie verder)

d) *De Griffier en zijn personeel.*

De Griffier is, samen met de Bibliothekaris, de enige ambtenaar die rechtstreeks door de Kamer benoemd wordt. De andere ambtenaren, en de bedienden, worden door het Bureau benoemd. Ofschoon de ambtenaren van de Kamer niet onder toepassing van het statuut van het Rijkspersoneel vallen (K.B. van 2 oktober 1937), is hun benoeming *van reglementaire aard*, d. i. voortvloeiende uit een eenzijdige handeling van de Kamer, en worden op hen, bij analogie, de regelen van dit statuut, gedeeltelijk althans toegepast. Doch de benoemingsbesluiten van het Bureau kunnen door de Raad van State niet vernietigd worden, omdat artikel 9 van de wet van 23 december 1946 slechts op de akten en reglementen van de uitvoerende macht betrekking heeft.

De Griffier is belast, buiten zijn reeds hierboven in verband met de voorbereiding en het verloop van de zittingen aangeduide taak, met het vertalen, het drukken en de expeditie van de parlementaire stukken, het bewaren van de archieven, de leiding van en het toezicht over het personeel en de uitvoering van alle maatregelen welke het Bureau hem opdraagt.

4. Het juridisch statuut van de Kamers.

Nu dat wij een beknopt overzicht van de organisatie van de Kamer hebben gegeven, zullen wij onderzoeken welke haar juridische structuur is wanneer zij tegenover derden optreedt.

De regelen die de Kamers uitvaardigen als wetgevend organen gelden erga omnes; door het feit van de bekendmaking van de wet in het Staatsblad is ze op alle Belgen zonder onderscheid van toepassing, omdat ze uitgaat van de daartoe door de Grondwetgever aangestelde Macht.

De Kamers kunnen echter ook optreden als besturend organisme, en aldus met de privaatrechtelijke wereld in aanraking komen. Zij kunnen o.a. private rechten schenden. Dit probleem behoort tot de publiekrechtelijke aansprakelijkheidsleer.

De lege lata steunt ons stelsel op de volgende beginselen. Sedert de copernikaanse omwenteling, welke de beroemde arresten van het Hof van Cassatie in de rechtspraak heeft gebracht (Cass. 5-11-1919 Pas. 1920-I-193; 16-12-1920 Pas. 1921-I-65; 12-7-1921, Pas. 1921-I-311), geeft elke wederrechtelijke handeling van de openbare besturen, waarbij schade aan derden berokkend wordt, aanleiding tot gerechtelijk herstel.

De Staat is ofwel rechtstreeks verantwoordelijk, wanneer de handeling door zijn organen verricht werd,

d.w.z. door de personen die met een deel van de openbare macht bekleed zijn, bij voorbeeld door een ambtenaar in de uitoefening van zijn dienst, door een militair enz. (artikelen 1382 en 1383 van het B.W.B.), ofwel onrechtstreeks verantwoordelijk, wanneer de handeling door zijn aangestelden begaan werd, d.i. door de personen die door een contract van verhuring van diensten met hem verbonden zijn (artikel 1384, lid 3 van het B.W.B.). In het eerste geval wordt de Staat zonder meer gedagvaard, in het tweede geval worden de aangestelde en de Staat, als burgerlijk aansprakelijken, gedaagd. Ook de regelen betreffende het bewijs van de schuld verschillen.

Zoals wij hebben aangetoond, zijn het Bureau van de Kamer en het College van de Quaestoren *organen* van de Kamer.

De Rechtbanken kunnen de openbare besturen *tot de betaling van een schadevergoeding* veroordelen, behalve wanneer een wet de schadevergoeding beperkt of uitsluit, hetgeen, gelet op de specifieke zending van de openbare besturen (het dienen van het algemeen belang), geen zeldzaamheid is (cfr. De Page T. II, n° 1067 bis p. 1037 en vlg.).

De Rechtbanken moeten ook, om de burgers tegen de onrechtmatige daden van de openbare besturen te beveiligen, de toepassing weigeren van de akten en reglementen van de uitvoerende macht, welke in strijd zijn met de wetten (artikel 107 van de Grondwet).

Tot zover reikt de bevoegdheid van de rechtbanken. In de schoot van de Administratie werd de Raad van State opgericht, die een dubbele bevoegdheid bezit op het gebied van de publiekrechtelijke aansprakelijkheid:

a) De Raad van State moet, op voorwaarde dat elk ander verhaal van gemeen recht uitgeput is, een beredeneerd *advies* uitbrengen nopens aanvragen tot herstel van een schade *van buitengewone aard*, d.i. een schade welke, alhoewel ze niet aan een onrechtmatige daad van het bestuur te wijten is, niettemin de regel luidens dewelke de burgers *op gelijke wijze* de lasten van de gemeenschap moeten dragen, geschonden heeft (art. 7 van de wet van 23 december 1946). Men denke bij voorbeeld aan de buitengewone schade, die door de uitvoering van Openbare Werken aan particuliere belangen kan berokkend worden.

b) De Raad van State moet, op voorwaarde dat er geen ander verhaalmiddel bestaat, de akten en de reglementen van de administratieve overheden, *wegens machtsoverschrijding, erga omnes* vernietigen. (artikel 9 van de wet van 23 december 1946).

Ten slotte bestaan er in de Administratie tal van administratieve rechtscolleges, welke tot doel hebben, in verscheidene materies, de rechten van de rechtsonderhorigen tegen de aanmatigheden van het Bestuur te beschermen (Bestendige Deputatie, militieraden, administratieve commissies van allerlei aard). Al deze administratieve rechtscolleges staan onder de controle van de Raad van State (art. 9 van de wet van 23 december 1946).

Gans dit stelsel is op de artikelen 92 en 93 van de Grondwet gebouwd. Volgens deze zijn de rechtbanken de natuurlijke rechter van de Belgen, zowel in de privaatrechtelijke als in de publiekrechtelijke geschillen. Artikel 93 laat enkel toe de berechtiging van geschillen *over politieke rechten* aan andere rechtscolleges op te dragen. De administratieve rechter, ook de Raad van State dus, heeft slechts een *toegewezen* bevoegdheid. De wetgever heeft ook de beslissingsmacht over patrimoniale rechten (bijvoorbeeld: de pensioenen) aan administratieve rechtscolleges toevertrouwd. Doch de typische bevoegdheid van deze colleges is wel het

recht van vernietiging van de akten van de uitvoerende macht, omdat het beginsel van de scheiding der machten dit recht onmogelijk aan de rechtbanken kon toevertrouwen. (zie in verband met deze vraagstukken A. Mast, Overzicht van het Grondwettelijk Recht, Deel II, bl. 273 en vlg.)

Uit deze beginselen kan het volgend besluit getrokken worden: de door de wetgevende kamers verrichte administratieve handelingen, welke burgerlijke rechten schenden, *zijn aan de controle van de gewone rechtbanken onderworpen*. Doch deze akten *ontsnappen aan de controle van de Raad van State*. Dit is niet erg logisch, doch o.i. onaanvechtbaar, wegens het beginsel van artikel 46 van de Grondwet, luidens hetwelk elke Kamer in haar reglement de wijze bepaalt waarop zij haar bevoegdheden uitoefent. Op dit gebied is dus de Kamer haar eigen rechter. De wet van 23 december 1946 heeft trouwens het vernietigingsrecht tot de akten van de uitvoerende macht beperkt.

De Staatsmacht bestaat uit drie takken: de wetgevende macht wordt gezamenlijk door de Kamer, de Senaat en de Koning uitgeoefend; de uitvoerende, of juister: de besturende macht, wordt door de Koning en zijn ministers, en door de onder de voogdij van de Koning geplaatste ondergeschikte besturen waargenomen; de rechterlijke macht behoort aan onafzetbare magistraten.

De uitvoerende macht komt op voortdurende wijze, en onder menigvuldige vormen met de particulieren in aanraking; ze staat werkelijk in de branding van het maatschappelijk leven; het baart geen verwondering dat ze in talloze processen is gewikkeld. De wetgevende macht heeft een veel geringere activiteit naar buiten uit; ze is er nochtans toe gehouden sommige burgerlijke handelingen te verrichten om haar werking mogelijk te maken; zij sluit bij voorbeeld contracten met aannemers voor het onderhoud en de verfraaiing van de lokalen die ze bezet, ze koopt meubelen, boeken, tijdschriften enz.

De rechterlijke macht eindelijk heeft geen rechtstreeks contact met de buitenwereld. Alle administratieve diensten van de Gerechtsgebouwen hangen van de Minister van Justitie af. De artikelen 149 en 157 van de wet van 18 Juni 1869 op de rechterlijke inrichting verlenen weliswaar aan de heren Eerste Voorzitters van de Hoven van Beroep en aan de heren Procureurs-Generaal die bij deze Hoven geaccrediteerd zijn, de bevoegdheid om sommige personen, namelijk de boden (messagers) en enkele andere bedienden van lagere rang, te benoemen; doch wanneer ze hiertoe overgaan, handelen deze Hoge Magistraten niet als organen van de rechterlijke macht, doch als gedelegeerden van de Minister van Justitie. Deze benoemingen zijn dan ook o.i. aan het vernietigingsrecht van de Raad van State onderworpen.

De Magistratuur is in een gewaad van sereniteit gehuld, die haar ver van het forum verwijderd houdt. De scheiding der machten is door onze grondwetgever hoofdzakelijk bedoeld geweest « als een middel om de onafhankelijkheid van de Hoven en Rechtbanken te verzekeren tegen de aanmatigheden van de uitvoerende macht » (zie A. Mast, Op. cit. - Deel II, bl. 78). En werkelijk, het gezag dat van de rechterlijke macht uitstraalt kan, in onze moderne Rechtstaat, niet fel genoeg geprezen worden. Men voelt instinctmatig, dat de rechterlijke macht de laatste burcht zou zijn, waarop de Rechtstaat zou vallen.

Welke plaats nemen nu de wetgevende kamers in in het Staatsbestel?

Artikel 25 van de Grondwet beschikt dat alle mach-

ten van de Natie uitgaan, doch op de wijze bij de Grondwet bepaald uitgeoefend worden. Artikel 32 van de Grondwet verklaart nader dat de leden van beide Kamers de Natie, en niet enkel de provincie of de onderverdeling van een provincie, die hen heeft benoemd, vertegenwoordigen.

Een volk dat een bepaalde historische evolutie heeft ondergaan en een collectief bewustzijn verworven heeft, wordt een natie geheten. De Staat is de juridische organisatie van één of meerdere naties of van gedeelten van naties (plurinationale staten).

Alle Belgische publicisten zijn het eens om toe te geven dat het Nationaal Congres er zich niet om bekommerd heeft een theoretische definitie van de nationale soevereiniteit te geven. Het heeft vooral willen reageren tegen de persoonlijke soevereiniteit die door Koning Willem I der Nederlanden gehuldigd werd. Het heeft zich, om de invloed van de uitvoerende macht te weren, als vanzelf laten beïnvloeden door de door Montesquieu in zijn werk « *Esprit des Lois* » verkondigde denkbeelden en door de publiekrechtelijke instellingen, welke door de Franse Revolutie werden ingevoerd. Het heeft dan ook een dubbel doel nagestreefd: 1°) de primauteit van de wet, d.i. van de door de Natie voorgeschreven regel, op de akten van het uitvoerende gezag, te vestigen; 2°) de vrijwaring van de onafhankelijkheid van de Hoven en Rechtbanken, ten opzichte van de openbare besturen, te verzekeren.

Onze grondwetgever heeft *het stelsel van de nationale soevereiniteit* aangenomen, in tegenstelling met het stelsel van de volkssoevereiniteit, dat door J. J. Rousseau in zijn werk « *Le Contrat social* » voorgedragen wordt. Dit laatste stelsel betoogt dat de soevereiniteit uit de wil van de som van alle op een bepaald tijdstip bestaande rechtssubjecten voortspuit; deze wil wordt de volkswil, « *la volonté générale* » geheten. De leden van de wetgevende vergaderingen vertegenwoordigen dus een op een bepaald tijdstip bestaande massa van individuen en vertolken hun wil. Dit stelsel leidt regelrecht naar de dictatuur van de volksvertegenwoordiging, met als onvermijdelijk corollarium de dictatuur van de personen die door deze volksvertegenwoordiging voor het staatsbeeld aangeduid worden.

Het stelsel integendeel van de nationale soevereiniteit beschouwt de natie *als een universaliteit*, die zich in tijd en ruimte beweegt. De Staat heeft dan ook tot taak de permanente belangen van deze universaliteit te behartigen. De leden van de Kamers vertegenwoordigen niet een bepaalde levende schijf in het historisch gebeuren, doch wel een levende gemeenschap en al hetgeen deze gemeenschap in de loop der eeuwen aan vrijheid en cultuur gewonnen heeft. Ze houden hun macht, niet van de kiezers die hen naar het Parlement hebben gestuurd, doch van de grondwetgever die de nationale soevereiniteit in pand heeft genomen en hun een gedeelte ervan, voor welomschreven doeleinden, heeft toevertrouwd (cfr. A. Mast, op. cit. Deel I, bl. 66 en vlg.; P. Wigny, *Droit constitutionnel*, 1952, T.I. n° 127).

De verschijningsvorm van de nationale soevereiniteit in de tijd en in de ruimte is de Staat, die niets anders is dan de georganiseerde gemeenschap, en als zodanig, de primaire rechtspersoon. Men heeft fel geredetwist over het beginsel van de scheiding der machten, en luid uitgebazuind dat dit het fundamenteel beginsel is van onze parlementaire democratie. In werkelijkheid is de Staatsmacht niet gesplitst, doch één; het zijn *de functies* van de Staatsmacht die gesplitst zijn, omdat het tot een gezonde politieke techniek behoort deze functies over verschillende organen

te verdelen. « Dans une terminologie précise, il faut parler d'un *pouvoir* souverain qui est unique, mais qui exerce des *fonctions* différentes par l'intermédiaire d'*organes distincts* » (P. Wigny, op. cit. T.I., n° 137).

Structureel onderscheiden wij dus drie wezensvormen in de Staatsmacht :

1°) *De eenheid van de Staatsmacht.* Deze behoort aan de Belgische Natie; ze werd in 1830 door het Nationaal Congres in bezit genomen. Technisch komt deze eenheid van macht in het kiezerskorps tot uiting. In ons parlementair stelsel geeft dit lichaam aan de nationale soevereiniteit een leefbare vorm (cfr. G. Michoud, « La Théorie de la personnalité morale », T. I., n° 111). Het kiezerskorps bepaalt uiteindelijk de politieke bevoegdheden van de Staat. Het bepaalt vooreerst de samenstelling van de wetgevende vergaderingen zelf. Het Parlement is, dank zij de regel van de politieke verantwoordelijkheid van de uitvoerende macht, de macht die de Regeringen vormt; het Engels publiek recht heet het : « the Government making Power ». De Koning zal slechts ministers benoemen die het vertrouwen van de kamers kunnen winnen. Het is tenslotte de Koning die, onder de verantwoordelijkheid van zijn Regering, de leden van de rechterlijke macht benoemt.

2°) *De splitsing van de Staatsfuncties.*

Deze functies zijn drieërlei : regelen, besturen en rechtspreken. Deze splitsing der functies is werkelijk een der grote overwinningen van de westerse cultuur, want hierdoor wordt de eeuwenoude drang naar machtsmisbruik, welke in de menselijke natuur worstelt, schaakmat gezet. « C'est une expérience éternelle que tout homme qui a du pouvoir est porté à en abuser; il va jusqu'à ce qu'il trouve des limites. Pour qu'on ne puisse abuser du pouvoir, il faut que par la disposition des choses le pouvoir arrête le pouvoir » (Montesquieu, « De l'Esprit des Lois », Livre XI, Chap. IV - Ed. Garnier I p. 151).

3°) *Het bestaan van afzonderlijke organen* belast met de uitoefening van de onderscheidenlijke openbare functies.

De Natie, rechtsbron van het Staatsgezag, is een levende entiteit, doch van een bijzondere aard. Ze bestaat niet op zichzelf, doch slechts door de leden die haar in het verleden samengesteld hebben, haar in het heden samenstellen en haar in de toekomst zullen samenstellen.

De Staat, die met de rechtspersoonlijkheid is bekleed, is haar juridische apparatuur.

De auteurs hebben tot in het oneindige over de natuur van de rechtspersoonlijkheid geredetwist. Ze zijn zelfs van een zeker byzantinisme niet vrij te pleiten. H. De Page (Traité élémentaire du droit civil belge, T. I, n° 500 en vlg.) verklaart terecht dat het verschijnsel van de rechtspersoonlijkheid zeer eenvoudig is. De mensen verenigen zich om bepaalde doeleinden te verwezenlijken; zij brengen een gedeelte van hun vermogen samen om het gestelde doel te bereiken. Tengevolge van een technische fictie, kent men aan dit belangencomplex de faculteit toe om van een recht te genieten en om een recht uit te oefenen. Doch vermits dit belangencomplex geen levend wezen is, zoals een natuurlijke persoon, moet de rechtspersoon haar activiteit noodzakelijk veruitwendigen *bij middel van organen* : « Elle (la personne morale) est donc représentée par des organes qui, dans la limite de leurs fonctions, s'identifient avec elle » (De Page, loc. cit. n° 509).

Men onderscheidt rechtspersonen van publiek recht

en rechtspersonen van privaatsrecht. De eerste rechtspersoon van publiek recht is de Staat. Langs de fiscaliteit om, staan de burgers een deel van hun vermogen aan de Staat af, die de nationale soevereiniteit in hun naam uitoefent en de voor het maatschappelijk leven onmisbare openbare diensten schept en in stand houdt. Ofwel presteren de burgers sommige diensten (b.v. de militaire dienst), welke voor de uitoefening van de nationale soevereiniteit onontbeerlijk zijn (cfr. De Page, loc. cit., n° 500 bl. 544 - voetnota 2). De rechtspersoonlijkheid van de Staat kan onmogelijk betwist worden.

Herinneren wij terloops aan de definitie van de publieke rechtspersoon welke door het Hof van Cassatie gegeven werd (Cass. 20.4.1894 Pas. 1894-1-188) : « La personne publique est une création de la puissance souveraine qui, en lui conférant la personnalité civile, la dote d'un patrimoine distinct en vue d'un service public et des fins supérieures qu'elle se propose d'atteindre ».

De vraag dient nu gesteld, welke de juridische verhouding is van de Staat, rechtspersoon van publiekrecht, ten opzichte van de organen die zijn machten uitoefenen.

Verscheidene auteurs hebben voorgehouden dat de door het kiezerskorps aangestelde organen *als mandatarissen van de Staat* moesten beschouwd worden. Deze theorie moest echter opgegeven worden. Inderdaad, het is onmogelijk het bestaan van een mandaat dat de Staat aan zijn organen zou opdragen, te onderkennen. Immers een mandaat veronderstelt *de vertegenwoordiging* van een persoon door een andere (artikel 1984 van het B.W.B.). Wetgever, Regering, Magistratuur zouden de Staat vertegenwoordigen en zijn wil volbrengen. Wat blijft er echter, op de keper beschouwd, van de Staat over, wanneer men de wetgevende, de uitvoerende en de rechterlijke macht wegneemt ? Niets ! Een juridisch vacuum. Onze moderne staat is werkelijk in te denken als een trias politica, een politieke drieëenheid : « La représentation suppose deux personnes : la volonté de la première se substituant à la seconde. Derrière le représentant il existe une personne. Au contraire derrière l'organe il n'y a rien. Plus exactement, l'organe est un élément de la personne juridique elle-même. Il ne fait, en définitive, qu'exprimer la volonté de cette personne juridique » (P. Wigny, op. cit. T. I, n° 129).

Daarom hebben de moderne publicisten hun toevlucht genomen *tot de theorie van het orgaan*. Deze theorie is van Duitse oorsprong en werd door gezaghebbende juristen als Gierke, Jellinek, Duguit en Michoud verdedigd. Het zou echter verkeerd zijn, te menen dat deze theorie aan het euvel van het « organicisme » zou lijden, d.w.z. het sofisme aankleven zou, als zou de gemeenschap met een biologische entiteit te vereenzelvigen zijn. Integendeel, deze theorie volgt de sociologische werkelijkheid op de voet. Immers, zo het waar is, dat een gemeenschap slechts bestaat *in en door* de enkelingen die haar samenstellen, valt het echter niet te ontkennen dat een gemeenschap toch iets méér is dan de som van deze enkelingen; het méér ligt in de gehiërarchiseerde structuren, waarin de enkelingen zich ontwikkelen en ontplooiën, en waardoor hun de mogelijkheid geboden wordt, de menselijke cultuur op te bouwen. De theorie van het orgaan berust nu juist op deze solidaristische grondslag. De rechtspersoon komt natuurnoodzakelijk in deze gehiërarchiseerde sociale structuren, organen geheten, tot uitdrukking.

We laten Jellinek aan het woord (G. Jellinek, « Das Recht des modernen Staates », - I. « Allgemeine

Staatslehre» Berlin 1900 p. 512) : «Das Organ als solches besitzt dem Staate gegenüber keine Persönlichkeit. Es sind nicht zwei Persone vorhanden: Staatspersönlichkeit und Organpersönlichkeit, die zu einander in irgend einem Rechtsverhältnis ständen; vielmehr ist Staat und Organ eine Einheit. Der Staat kann nur vermittelst sein Organ existieren; denkt man das Organ weg, so bleibt nicht etwa noch der Staat als Träger seiner Organ, sondern ein juristisches nichts übrig. Dadurch unterscheidet sich das Organverhältnis von jeder Art der Selbstvertretung. Vertretene und Vertretender sind und bleiben zwei, Verband (1) und Organ sind und bleiben *eine einzige Person*». En verder: «Staatshäupter, Kammern, Behörden haben niemals juristische Persönlichkeit, *die einzig und allein dem Staate zukommt*; alle Rechtsstreitigkeiten zwischen Ihnen sind Zuständigkeitsstreite *innerhalb eines und desselben Rechtssubjects*. Es sind stets Streitigkeiten über objektives, nie über subjektives Recht» (zie in dezelfde zin: P. Wigny, loc. cit.; Orban, Droit constitutionnel de la Belgique, T. I, nos 268 en vlg.; Michoud, op. cit., T. I, nos 111 en vlg.).

De drie takken van de Staat hebben elk een bepaalde opdracht gekregen; zij vervullen elk een bepaalde functie, doch ze dienen alle drie dezelfde Staat, juister nog, *ze zijn de Staat zelf*, omdat deze een ondeelbaar rechtssubject is, doch ze treden slechts op in een bepaalde bevoegdheidssfeer, omdat de staatsfuncties deelbaar zijn, en omdat het wenselijk is, om politiek-technische redenen, dat ze effectief zouden gedeeld zijn.

Een gezaghebbende auteur als Michoud (loc. cit.) is dan ook formeel: «Aucun des trois pouvoirs ne peut, dans le droit moderne, constituer une personne juridique». Doch hij voegt er nochtans terecht aan toe dat de eenheid van de Staat zich niet verzet tegen het feit dat sommige openbare diensten zouden afgescheiden worden van het centraal gezag, en met rechtspersoonlijkheid bekleed. Doch een dubbele voorwaarde moet dan vervuld worden:

- a) de openbare dienst moet een zelfstandige organisatie bezitten;
- b) de openbare dienst moet een bestendig, doch van de Staat onderscheiden belangencomplex dienen.

Dergelijke openbare diensten zijn bijvoorbeeld de provincies, de gemeenten, de openbare instellingen.

We stellen echter vast dat dergelijke criteria op de drie takken van de Staatsmacht niet toepasselijk zijn, daar ze niet een begrensd belangencomplex, doch alle drie het algemeen belang als zodanig dienen.

We besluiten dus dan de wetgevende kamers de rechtspersoonlijkheid *niet* bezitten. Slechts de Staat, bewaarnemer van de nationale soevereiniteit, heeft de rechtspersoonlijkheid. *De handelingen van de Kamers zijn, uit juridisch oogpunt, de handelingen van de Staat zelf*. Mutatis mutandis, kan men deze toestand vergelijken met hetgeen zich in een vennootschap voordoet. Het is de vennootschap zelf, die rechtssubject is, en niet de algemene vergadering der aandeelhouders die slechts één van de organen van de vennootschap uitmaakt.

5. De vertegenwoordiging in rechte van de wetgevende Kamers.

De hierboven uiteengezette beginselen inacht nemend, kunnen wij ons dus bij de conclusies van het vonnis van de Rechtbank van Brussel d.d. 13 juli 1956 niet aansluiten. De Rechtbank kent aan de Kamer de rechtspersoonlijkheid toe. Zij redeneert aldus: de Ka-

mer heeft een eigen begroting, die van de begroting der Dotatiën deel uitmaakt; zij stelt op zelfstandige wijze, op voorstel van de Quaestoren, haar begroting vast; dat is een eerste symptoom van haar zelfstandigheid. De Kamer heeft bovendien een eigen organisatie, een administratie, waarvan het personeel door het Bureau van de Kamer benoemd wordt. Nog een symptoom van haar zelfstandigheid. De Rechtbank constateert verder dat de Kamer een eigen mobilair bezit, een eigen archief en een eigen bibliotheek; hieruit besluit ze dat zij over een privaatief recht beschikt.

De Kamer stelt, door de bemiddeling van haar organen en binnen de perken van haar begroting, de normale handelingen van het burgerlijk rechtsleven; zij sluit allerlei overeenkomsten af, in verband met haar administratie en gaat verbintenissen tegenover haar personeel aan.

Anderzijds is de Kamer een bestendige instelling, omdat de wetgevende functie bestendig is; zij overleeft dus de parlementaire ontbindingen.

Het begrip van de rechtspersoonlijkheid, betoogt de Rechtbank, is essentieel een begrip van goederen en verbintenissen; welnu, de Kamer bezit goederen en knoopt verbintenissen aan; zij is dus een rechtspersoon, of alleszins, zoals Hauriou het voorhoudt, «een collectief autonoom lichaam waarvan de werkelijkheid tot de juridische persoonlijkheid opklimt» (Hauriou, nota onder Conseil d'Etat, 3 februari 1899 - Sirey 1899 - III - 121).

«Overwegende, verklaart het vonnis, dat zij (de Kamer), alhoewel orgaan, door haar eigen structuur, een rechtssubject uitmaakt, hetzij een intellectueel wezen welk gescheiden is van de personen die het uitmaken en welk bezitten, pleiten, zich verbinden en verbinden kan (Pothier); dat haar rechtspersoonlijkheid met patrimoniale grondslag gescheiden is van de morele en juridische persoon van de Staat, *waarvan de deelbaarheid in se niet ondenkbaar is*».

Deze beschouwingen geven aanleiding tot ernstige kritiek. Wel kan er toegegeven worden dat de twee kenmerken van de rechtspersoon, het bestaan van een afzonderlijk patrimonium en van een autonome administratie zijn. Doch het wezen van de rechtspersoon ligt dieper. Administratieve en financiële autonomie zijn de technische middelen *om het doel*, dat de rechtspersoon zich stelt, te verwezenlijken. De rechtspersoon wordt wezenlijk beheerst *door het beginsel van de specialiteit*, het doelvermogen (le patrimoine d'affectation) (cfr. Kluyskens, Personen- en Familierecht, Deel VII, nrs 14 en 21). De rechtspersonen zijn er om de menigvuldige sociale belangen te dienen. De Staat ontsnapt niet, hoe vreemd het op eerste zicht moge blijken, aan het specialiteitsprincipe. Welnu de wetgevende kamers streven, evenzeer als de uitvoerende en de rechterlijke macht, het algemeen belang na. De wetgevende macht waakt erover, dat de Staat op gezonde basissen zou berusten; de uitvoerende macht dat het Land degelijk zou bestuurd worden, en de rechterlijke macht dat er vrede tussen de burgers zou heersen. Alle drie zijn dus door het hoger belang van de Natie beziel.

Het lijkt ons dan ook een vergissing te affirmeren, zonder nuances, dat de wetgevende kamers een administratieve en financiële autonomie bezitten.

a) *Administratieve autonomie*: de moderne publicisten hebben dikwijls het accent op de relativiteit van het principe der scheiding van de machten gelegd. Er is tussen die machten een verregaande interpenetratie, een voortdurende wisselwerking, vooral tussen de wetgevende en de uitvoerende. Deze wisselwerking spruit niet alleen uit uitdrukkelijke grond-

wettelijke voorschriften; doch ook uit de publiekrechtelijke gewoonte, welke deze regel tot het uiterste heeft verfijnd. Regering en Parlement worden als door een electro-magnetisch veld omspannen; de Regering is de positieve pool; ze heeft dank zij het initiatiefrecht de leiding van de wetgevende arbeid; het Parlement is de negatieve pool; het waakt dat de Regering binnen de perken van het uitgestippeld programma blijft; zo dit niet geschiedt, lokt het het ontslag van de Regering uit. In de ene macht wordt de polsslag van de andere voortdurend waargenomen (cfr. A. Mast, op. cit. I, p. 75 en vlg.).

b) Financiële autonomie.

Evenmin hebben de wetgevende kamers een financiële autonomie. Zij beschikken over een fractie van de begroting der Dotatiën, welke deel uitmaakt van de algemene Rijksbegroting. Het vonnis geeft zelf toe dat zij over geen inkomsten beschikken; zij leven uitsluitend van een toelage van de Staat, dotatie genoemd. Weliswaar ontsnappen de Kamers aan de controle van het Rekenhof. De reden hiervan ligt echter niet in een beweerde financiële zelfstandigheid, doch elders. Het Rekenhof immers is in laatste instantie een «commissie» van het Parlement, welk door dit Parlement ingesteld is om de uitvoering van de Rijksbegroting te controleren. Het helpt dus de Kamers een van hun voornaamste grondwettelijke opdrachten uit te voeren. Het zou het Rekenhof moeilijk vallen, zijn eigen opdrachtgever te controleren. Daarenboven benoemt de Kamer van Volksvertegenwoordigers (niet de Senaat), de leden van het Rekenhof. De Kamer zou dus als het ware zichzelf controleren. Daarom trouwens heeft de Kamer een commissie van de Comptabiliteit ingesteld (cfr. supra). Men stuit hier bijgevolg op een institutionele onverenigbaarheid.

Er valt ook aan te stippen dat alle goederen van de Kamers, zowel de onroerende als de roerende, opgenomen worden in de inventaris van de goederen van de Staat, welke periodisch op initiatief van de Minister van Financiën opgemaakt wordt (artikel 48 van de wet van 15 mei 1846 op de Rijkscomptabiliteit; K.B. van 16 januari 1931 en van 11 maart 1933).

Ten slotte werden vroeger de kredieten voor nieuwe werken of voor herstellingswerken aan de door het Parlement betrokken gebouwen op de begroting van het Ministerie van Openbare Werken uitgetrokken. Heden worden ze doorgaans door de begroting van de Dotatiën gedragen.

De Kamers kunnen geen afzonderlijk patrimonium hebben ingevolge het grondwettelijk beginsel *van de eenheid van de begroting* (artikel 115 lid 2 van de Grondwet); de algemene toelichting op de Rijksmiddelenbegroting duidt jaarlijks aan, hetgeen de Regering zinnens is te verwezenlijken, op elk gebied van het openbaar leven, met de kredieten welke haar door de Kamers verleend worden.

De Rechtbank gaat o. i. voortvarend te werk met te beweren dat de Kamers een privaat recht hebben op de roerende goederen, waarover zij beschikken. Vooreerst is een onderscheid tussen roerende en onroerende goederen ter zake niet verantwoord. Een nader onderzoek laat niet toe het bestaan van een privaat recht, een eigendomsrecht bijvoorbeeld, te ontdekken. De ministeriële departementen zijn ook met een mobilaire, een bibliotheek en dgl. uitgerust. Zal men beweren dat zij hierop een privaat recht uitoefenen? Neen natuurlijk. Al die goederen behoren aan de Belgische Staat toe. Zo is het ook gesteld met de goederen, waarover de Kamers beschikken. De begroting van de Dotatiën wordt door de Staatskas gestijfd, d.i.

door de belastingen betalende collectiviteit. De Staat is de geldschietter, die het eigendomsrecht over deze goederen opeisen kan.

De Kamers zijn, net als de ministeriële departementen, «affectatarissen» (des affectataires), d.w.z. titularissen van een bijzonder, in het algemeen belang ingesteld genots- en beschikkingsrecht, van allerlei goederen waarvan de Staat alleen eigenaar is.

Het vonnis beroept zich op de rechtspraak van de Franse Conseil d'Etat en op de leer van Hauriou. Indien de Franse Conseil d'Etat, verklaart de Rechtbank, de Kamers gemachtigd heeft in rechte te verschijnen, dan impliceert dit feit de erkenning van de rechtspersoonlijkheid. De beweegredenen van het aangehaalde arrest van 19 januari 1921 hebben echter geenszins deze kwestie aangeroerd. Men kan er niet uit gissen of de Franse Conseil d'Etat de «Chambre des Députés» als een rechtspersoon of als een orgaan van de Staat beschouwt. Het arrest beklemtoont alleen, dat het Palais Bourbon, waarin de Chambre des Députés gevestigd is, *staats eigendom* is, en verklaart de administratieve rechter bevoegd om over het geschil recht te spreken.

Wat het door Hauriou ingenomen standpunt betreft, is het opvallend hoe de bekende Franse publicist zijn stelling slechts schoorvoetend verdedigt. Hauriou verklaart, dat de relatieve financiële autonomie, en de administratieve autonomie, waarover de Kamers ogenschijnlijk beschikken, verschijnselen zijn welke de juridische persoonlijkheid «voorbereiden», doch niet impliceren, «qui préparent la personnalité juridique mais ne l'engendrent pas». Hauriou meent nochtans tot het bestaan van de rechtspersoonlijkheid te mogen besluiten, omdat het Reglement van de Franse wetgevende vergaderingen beschikt dat de Commissies van de Comptabiliteit (zoals deze van de Belgische Kamer) nagaan of het aan de Kamers toebehorend mobilaire met de inventaris overeenstemt, en omdat sommige overschotten door de Kamers aan de commissies van openbare onderstand gestort worden. «Or, on ne donne que ce qu'on a», schrijft hij.

Wij hebben hierboven uiteengezet, hoe weinig overtuigend dergelijke argumenten zijn, hoe fel zij tegen het administratief en het budgetair recht indruisen. En Hauriou schijnt dit zelf te beseffen, daar hij in fine van zijn betoog betreft dat de administratieve rechter de rechtspersoonlijkheid van de wetgevende kamers heeft erkend: «Il vaudrait mieux, assurément, que la personnalité morale des assemblées ne se révélât pas et ne vînt pas fortifier leurs ambitions politiques; mais en fait elle se révèle, et fidèle observateur du fait juridique, notre devoir est de la signaler» (loc. cit.).

Hauriou verdedigt de opvatting, terecht o.i., dat het voor het politiek beleid van een land niet wenselijk is dat de essentiële organen van de Staat zich tot zelfstandige entiteiten zouden ontwikkelen; het gevaar is niet denkbeeldig dat zij het algemeen belang uit het oog zouden verliezen, en wat de wetgevende macht betreft, zou het ontstaan van een «dictature d'assemblée», naar het voorbeeld van de Franse Conventie van 1792-1795, mogelijk zijn. De Staatsmachine loopt slechts gesmeerd, wanneer de ene macht op de andere een tegenwicht uitoefent. Het is werkelijk boeiend na te gaan, hoe de Belgische grondwetgever en de Belgische publiekrechtelijke gewoonte erin geslaagd zijn, dank zij een oordeelkundige wisselwerking tussen de machten, het door Hauriou aangeklaagde euvel te vermijden. Dictatuur van de Vorst is in ons parlementair regime niet te vrezen, daar Hij slechts handelen kan door de bemiddeling van zijn ministers die tegen-

over het Parlement verantwoordelijk zijn. Evenmin is dictatuur van de wetgevende Kamers mogelijk, omdat er twee secties zijn, Kamer en Senaat, die op mekaar een matigende invloed kunnen uitoefenen, omdat de Ministers de leiding van het wetgevend werk hebben, en omdat de Kamers op het gebied van het Bestuur geen enkele bevoegdheid hebben, en de Ministers niet kunnen dwingen, ten minste rechtstreeks (wel onrechtstreeks door middel van de interpellaties en de andere controlemaatregelen), een wet volgens hun zin uit te voeren. Ten slotte is het aan de rechterlijke Macht verboden de opportuniteit van de daden van het Bestuur te beoordelen; ze mogen enkel hun wettelijkheid onderzoeken. Bovendien mogen de Hoven en de Rechtbanken geen uitspraak doen over de grondwettelijkheid, laat staan over de opportuniteit van de wetten.

Wij moeten dan ook een streng voorbehoud maken ten opzichte van de door de Rechtbank van Brussel voorgehouden stelling, als zou de deelbaarheid van de Staat « in se niet ondenkbaar » zijn.

Ons besluit zal dus zijn dat, wanneer de Kamers in een rechtsgeding gewikkeld zijn, *de Staat* moet gedagvaard worden. Wij wijzen dus de door de Rechtbank van Brussel voorgestelde oplossing van de hand. Men kan een vergelijking maken met een ministerieel departement. In dit Departement bestaat er ook een administratieve hiërarchie: Minister-Kabinet-Ambtenarenkorps. Het heeft ook een begroting; het betreft ook lokalen, het bezit ook een mobilair, een archief, een bibliotheek. De Minister benoemt ook zekere leden van het personeel. Welnu, nooit werd er beweerd dat dit Departement de rechtspersoonlijkheid bezit. Het is niet de Minister, maar de Belgische Staat, die in rechte optreedt om de belangen van het Departement te verdedigen.

Wij kunnen onze uiteenzetting als volgt samenvatten:

1°) *De lege lata* :

a) de vorderingen, waarin de wetgevende Kamers *als eiseres* optreden, moeten op *verzoek van de Belgische Staat*, op vervolging en benaarding van de Heer Voorzitter van de Kamer of van de Senaat, waarvan de zetel in het Paleis der Natie, te Brussel, gevestigd is, ingesteld worden.

Wij hebben er immers op gewezen dat de Voorzitters van de wetgevende kamers deze in de regel vertegenwoordigen.

b) de vorderingen, waarin de Kamers *als verweester* optreden (zoals in het besproken vonnis), moeten *tegen de Belgische Staat*, vertegenwoordigd door de heer Voorzitter van de Kamer of van de Senaat, waarvan de burelen in het Paleis der Natie, Wetstraat te Brussel gevestigd zijn, ingesteld worden.

Het exploit van dagvaarding mag in de lokalen van de betrokken Kamer, aan om het even welke aange-stelde, afgegeven worden.

2°) *De lege ferenda* : het ware ongetwijfeld nuttig, om alle proceduuroemolikheden uit de weg te ruimen, dat de wetgever uitdrukkelijk zou bepalen op welke wijze de wetgevende kamers moeten gedaagd worden. Deze kwestie moet, o.i., in het raam van artikel 69 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering geregeld worden. De heer Minister van Justitie zou een wetsontwerp, of het Bureau van een van de beide Kamers zou een wetsvoorstel kunnen indienen, waarbij artikel 69 als volgt zou gewijzigd worden :

« Worden gedagvaard : 1° de Staat, in de persoon van de voorzitters van de wetgevende kamers voor wat de geschillen betreft, waarin deze betrokken zijn, en in de persoon van de Minister tot wiens bevoegdheid het voorwerp van het geschil behoort ».

J. M. MOREELS
Ere-advocaat.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 13 april 1956.

Eerste Voorzitter : M. Wouters.

Raadsheer-Verslaggever : M. van Beirs.

Advocaat-Generaal : M. Mahaux.

Advocaten : Mrs Van Rijn en Van Leynseele.

Handelsvennootschappen. — Verjaring. — Strekking van art. 194, eerste lid, van de gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen.

Door de bepaling van artikel 194, eerste lid, van de gecoördineerde wetten op de handelsvennootschappen heeft de wetgever van het gemene recht willen afwijken door de termijn van verjaring te brengen op vijf jaar ten einde de leden van de handelsvennootschappen na die termijn aan de rechtsvorderingen te onttrekken, die door de schuldeisers mochten worden ingesteld, hetzij rechtstreeks door de schuldeisers zelve, hetzij onrechtstreeks door de rechtspersoon of zijn vereffenaars.

Die korte verjaring is niet toepasselijk op de vorderingen, die hun oorsprong vinden in de verbintenissen, welke bij de totstandkoming van de overeenkomst van vennootschap door de vennoten onderling zijn aangegaan, welke vorderingen beheerst

blijven door het gemene recht, zodat zij verjaren door verloop van dertig jaar.

De vennootschap in gemeenschappelijke naam in vereffening Nyssen Frères t/ Nyssen en cs.

Gelet op het besrreden arrest gewezen op 9 oktober 1953 door het Hof van Beroep te Brussel;

Over het eerste middel, schending van artikel 97 der Grondwet,

doordat de rechter over de grond achtereenvolgens beslist, enerzijds, dat de schuld van Fernand Motte « voortvloeit uit de verbintenissen aangegaan bij het sluiten van het maatschappelijk verdrag » en dat die schuld « bestond krachtens het maatschappelijk verdrag » en, anderzijds, « dat de vordering moet gerangschikt worden tussen degene welke onrechtstreeks door de schuldeisers van de vennootschap worden uitgeoefend... en niet tussen de vorderingen welke voortvloeien uit verbintenissen tussen vennoten opgenomen bij het ontstaan van het contract van vennootschap;

dan wanneer deze tegenstrijdige beweegredenen overenigbaar zijn en derhalve niet wettelijk het beschikkend gedeelte der bestreden beslissing rechtvaardigen, daar de tegenstrijdigheid der motieven gelijkstaat met een gebrek aan motivering :

Overwegende dat om te beslissen dat de door con-

sorten Nyssen in eigen naam uitgeoefende vordering niet ontvankelijk is, het bestreden arrest er op wijst, dat de rechtsvoorganger van verweerders van de door hem erkende schuld slechts schuldenaar kon worden ten gevolge van de verbintenis die hij als vennoot had aangegaan, met betrekking tot het passief van de vennootschap, en daaruit afleidt dat «met... een verbintenis te vestigen die hij... tegenover de vennootschap had genomen en die overigens bestond krachtens het maatschappelijk verdrag», de rechtsvoorganger van verweerders «zich niet heeft verplicht aan Joseph en Louis Nyssen, te persoonlijke titel met een nieuwe hoedanigheid de sommen te betalen, die hij aan de vennootschap verschuldigd was»;

Overwegende dat ten opzichte van de vorderingen waartoe het contract van vennootschap aanleiding kan geven, de rechter over de grond een onderscheid heeft kunnen maken tussen diegene die voortvloeien uit de verbintenissen van de vennoten onderling en deze die gegrond zijn op de verbintenissen van de vennoten te aanzien van derden, daar het Burgerlijk Wetboek dergelijk onderscheid maakt;

Dat het middel in feite niet opgaat;

Over het tweede middel, schending van de artikelen 194 der samengeschakelde wetten op de handelsvennootschappen (boek I, titel IX van het Wetboek van Koophandel, samengeschakeld door het koninklijk besluit van 30 november 1935) en 97 der Grondwet,

doordat het arrest de vordering, strekkende om vanwege een teruggetrokken vennoot de betaling te bekomen der schuld «voortvloeiende uit de verbintenissen aangegaan bij het sluiten van het maatschappelijk verdrag», verjaard verklaart door het verlopen van een termijn van vijf jaar te beginnen van de bekendmaking van zijn terugtrekken uit de vennootschap;

dan wanneer de verjaring van vijf jaar uitgevaardigd door de in het middel bedoelde wetsbepaling slechts van toepassing is op de vorderingen van derden tegen de vennoten, en niet op de vorderingen tussen vennoten of op de vorderingen van de vennootschap tegen de vennoten, die onder de heerschappij blijven van het gemeen recht en na dertig jaar verjaren (schending van artikel 194);

en dan wanneer de omstandigheid dat de sommen, waarvan de betaling gevraagd werd, bestonden uit «verliezen gematerialiseerd door schulden van de vennootschap», geen afbreuk rechtvaardigt op deze regel, en derhalve niet wettelijk het beschikkend gedeelte der bestreden beslissing motiveert (schending van artikel 97 der Grondwet):

Over het eerste onderdeel:

Overwegende dat zo artikel 194 van de samengeschakelde wetten op de handelsvennootschappen in algemene bewoordingen bepaalt dat: «verjaren na vijf jaar, alle de rechtsvorderingen tegen vennoten of aandeelhouders, te rekenen van de bekendmaking hetzij van hunne aftreding uit de vennootschap, hetzij van een akte van ontbinding der vennootschap of te rekenen van het verstrijken van de bij het contract voorziene maatschappelijke duur», de wetgever op het gemeen recht slechts afbreuk heeft willen maken door de termijn om te verjaren tot vijf jaar te herleiden, ten einde de leden van de handelsvennootschappen na die termijn aan de rechtsvorderingen te onttrekken welke door de schuldeisers van de vennootschap zouden kunnen ingesteld worden, hetzij rechtstreeks door de schuldeisers zelve, hetzij onrechtstreeks door de rechtspersoon of zijn vereffenaars;

Dat die korte verjaring niet toepasselijk is op de

vorderingen die hun oorsprong vinden in de verbintenissen, bij het ontstaan van het contract van vennootschap, door de vennoten onderling aangegaan, welke vorderingen beheerst blijven door het gemeen recht en door verloop van dertig jaar verjaren;

Overwegende dat, door aan te nemen dat de tegen verweerders ingestelde vordering vervallen was door verloop van de door artikel 194 voorziene verjarings-termijn, na vastgesteld te hebben dat die vordering niet voorkomt als een vordering, welke voortvloeit uit de bij de oprichting van de vennootschap door de vennoten onderling aangegane verbintenissen, maar wel als een vordering onrechtstreeks door de schuldeisers van de vennootschap uitgeoefend, het bestreden arrest, verre van de in het eerste onderdeel van het middel gemelde wetsbepaling geschonden te hebben, een juiste toepassing ervan heeft gemaakt;

Over het tweede onderdeel:

Overwegende dat, zoals blijkt uit het antwoord op het eerste onderdeel van het middel, de toepassing van artikel 194 van de samengeschakelde wetten op de handelsvennootschappen gerechtvaardigd wordt door de beschouwing dat de vordering, die door de vereffenaar van de vennootschap tegen verweerders vervolgd is, gegrond is op de ten aanzien van de derden, tot vrijwaring van hun belangen, door de vennoten aangegane verbintenissen;

Overwegende dat de rechter over de grond, die vaststelt dat zulks het geval is, er op wijst dat, in feite, de vordering werkelijk ingesteld werd om zodanig doel te verwezenlijken; dat, strekkende tot de wedersamenstelling van het maatschappelijk vermogen, bedoelde vordering de schuldeisers van de vennootschap aanbelangde, niet alléén in de mate waarin dit vermogen hun gemeenschappelijk pand uitmaakt maar ook, op meer rechtstreekse wijze, wegens het gereed geld dat zij voor gevolg moest hebben ter beschikking van de vennootschap te stellen, met het oog op befaling van hun schulden;

Dat aldus de rechter over de grond zijn beslissing op passende wijze gemotiveerd heeft;

Dat geen van beide onderdelen van het middel kan ingewilligd worden;

Om die redenen:

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 13 april 1956.

Eerste Voorzitter: M. Wouters.

Raadsheer-Verslaggever: M. Belpaire.

Advocaat-Generaal: M. Mahaux.

Advocaten: Mrs De Bruyn en Van Leynseele.

Registratierechten. — Betekenis van het tweede lid van art. 231 Wetboek van Registratierechten. — Verplicht gebruik van het woord «ingehouden».

Het woordt «verkondigen» in het tweede lid van artikel 231 Wetboek van Registratie-, Hypotheek- en Griffierechten veronderstelt normaal de gesproken taal en anderzijds duidt de omstandigheid, dat het woord «ingehouden» tussen aanhalingstekens is geplaatst aan dat, om aan het wettelijke vereiste te voldoen, de deurwaarder alléén die bepaalde uitdrukking mag gebruiken.

Willems Jozef t/ Belgische Staat (Minister van Financiën).

Gelet op het bestreden arrest, op 15 januari 1955 door het Hof van Beroep te Luik gewezen;

Over het middel, schending van de artikelen 77, 78, 231 en 232 van het koninklijk besluit n° 64 van 30 november 1939 houdende het wetboek der registratie-, hypotheek- en griffierechten, bevestigd door de wet van 16 juni 1947, gezegd artikel 231 gewijzigd door artikel 17 van de wet van 13 augustus 1947 en artikel 2 van de wet van 16 juni 1947 en van artikel 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest, om het verzet tegen het dwangbevel te verwerpen, hetwelk ten laste van aanlegger uitgevaardigd werd ten einde invordering van rechten en geldboeten zagezegd verschuldigd naar aanleiding van openbare verkopen van meubels waartoe aanlegger overgegaan was, artikel 231, alinea 2, van het wetboek der registratierechten, gewijzigd door artikel 2 van de wet van 16 juni 1947, uitgelegd heeft in die zin, dat ieder te koop gesteld voorwerp, dat het voorwerp is geweest van een openbaar gemaakt aanbod, wettelijk beschouwd zou zijn als toegewezen en onderworpen aan het evenredig recht vastgesteld door de artikelen 77 en 78 van hetzelfde wetboek, niettegenstaande dit voorwerp in het proces-verbaal als ingehouden vermeld staat, uitgenomen wanneer de inhouding door de werkende openbare officier of ambtenaar verkondigd is geworden onmiddellijk na ontvangst of publicatie van de aanbiedingen door het uitspreken van het woord «ingehouden» of «retiré», met uitsluiting van iedere andere wijze of van elk ander procédé van verkondiging, van aard om het publiek duidelijk kenbaar te maken dat het voorwerp, dat met opbod te koop gesteld wordt, niet toegewezen maar ingetrokken is — en, tengevolge van die foutieve uitlegging, als niet beslissend verworpen heeft het door aanlegger aangeboden bewijs door de eerste rechter, alvorens recht te doen, toegelaten, te weten: «dat op de betwiste openbare verkopen: 1) de verkochte voorwerpen werden toegewezen met het woord «adjudgé», terwijl bij de inhouding dit woord niet werd uitgesproken, 2) dat de verkochte voorwerpen werden toegewezen met een klop op de lessenaar, terwijl het intrekken der voorwerpen bekend gemaakt werd met een klop op de micro»;

Overwegende dat, naar luid van de eerste twee alinea's van artikel 231 van het Wetboek van registratie-, hypotheek- en griffierechten, zoals zij respectievelijk door artikel 17 van de wet van 13 augustus 1947 en door artikel 2, 6, c, van deze van 16 juni van hetzelfde jaar werden gewijzigd: «Wordt voor» de toepassing van dit hoofdstuk als toegewezen beschouwd en is aan het door artikelen 77 en 78 vastgesteld evenredig recht onderworpen, ieder roerend voorwerp waarvan het openbaar tekoopstellen van een aanbod of van een openbaar gemaakt aanbod is gevolgd, ongeacht wie het aanbod heeft gedaan en welke de modaliteiten van de verkoop zijn en ongeacht of al dan niet toewijzing plaats heeft.

» Het recht is evenwel niet verschuldigd, indien de werkende openbare officier of ambtenaar onmiddellijk na ontvangst en bekendmaking van de aanbiedingen verkondigt, en zulks in het proces-verbaal aantekent, dat het te koop gesteld voorwerp «ingehouden» wordt.»

Overwegende dat de door de aanleggende deurwaarder opgeworpen vraag deze is te weten of, om de intrekking van een in gemelde bepaling bedoeld voorwerp aan te duiden, die intrekking moest worden ver-

kondigd door middel van de mondelinge uitdrukking «ingetrokken», ofwel of zulks geldig kan geschieden op een niet-mondelinge wijze, zoals een overeengekomen teken;

Overwegende dat, zoals het bestreden arrest erop wijst, enerzijds, het woord «verkondigen» normaal de gesproken taal veronderstelt en, anderzijds, de omstandigheid dat, in artikel 231, alinea 2, het woord «ingehouden» tussen aanhalingstekens werd geplaatst, aanduidt dat, om aan het wettelijk vereiste te voldoen, alleen die bepaalde uitdrukking door de deurwaarder mag worden gebezigd;

Overwegende bovendien dat artikel 232 van hetzelfde wetboek, waarbij sancties voor overtreding van de registratiewet worden uitgevaardigd, een geldboete tegen de werkende openbare officier of ambtenaar voorziet «voor elk lot welk in het proces-verbaal als aan de verkoop onttrokken wordt opgegeven, wanneer de verklaring van inhouding niet werd gedaan in de bij artikel 231, 2° alinea, voorziene vorm»; daar een tussen verkoper en werkende openbare officier of ambtenaar overeengekomen teken van die aard zou zijn elk gevolg te ontnemen aan het door artikel 234 van hetzelfde wetboek aan de agenten van het bestuur verleend controlerecht en, derhalve, aan de door artikel 226 en volgende ingerichte beteugeling van de belastingontduiking;

Dat door het weglaten, vóór het woord «verkondigt», van de woorden «luid en duidelijk» artikel 2, 6, c, van de wet van 16 juni 1947 «de bij artikel 231, 2° alinea, voorziene vorm» niet heeft gewijzigd;

Overwegende dat het middel naar recht faalt;

Om die redenen :

Verwerpt de voorziening;
Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

RAAD VAN STATE

5e Kamer. — 22 januari 1957.

Zetel : MM. Vranckx, Voorzitter,
Mast Verslaggever, en Buch.
Auditoraat : M. Hoefler.

Advocaten : Mrs Cambier, Veldekens en Janssens-Casteels.

1. Stedebouw. — Opmaken van plannen van aanleg (1 tot 4).
2. Raad van State. — Geschil herstelvergoeding. — Ontvankelijkheid van de aanvraag (1).
3. Rechtspleging. — Verzoekschrift. — Aanwijzing van de tegenpartij (1).
4. Raad van State. — Geschil herstelvergoeding. — Buitengewone schade (2 tot 4).

1. *De beslissing waarbij de Staat een aanlegplan goedkeurt, vereenzelvigd zich niet met de beslissing van de gemeenteraad die het aanlegplan heeft opge maakt. Terecht wordt de Staat derhalve als tegenpartij aangewezen door de particulier die om vergoeding verzoekt voor de schade welke hem door het aanlegplan zou zijn toegebracht.*

2. *De toepassing van de regelen betreffende de stedebouw op de bijzonderste gemeenten van het land laat voldoende blijken dat zij zoveel personen treft dat de daaruit voortvloeiende krenking van belan-*

gen een last is die weegt op ganse categorieën burgers, en niet op één of enkele personen, welke daardoor in een uitzonderlijke toestand komen te verkeren.

3. *Het behoort tot de normale gevolgen van aanlegplannen dat bepaalde goederen hun bestaande bestemming moeten behouden.*

Een eigenaar verkeert niet in een uitzonderlijke toestand doordat het aanlegplan sommigen zijner gronden een erfdiensbaarheid non aedificandi oplegt.

Hij ondergaat geen buitengewone schade doordat ingevolge het bouwverbod, de door hem geïnvesteerde bedragen voor het verkavelen zijner gronden om er bouwgronden van te maken, vruchteloos werden uitgegeven. Het derven van de aldus verkochte winst is niet de in artikel 7, § 1, van de wet van 23 december 1946 bedoelde schade.

4. *Het verbod een weg te ontzanden, gemotiveerd door de omstandigheid dat die opruimingswerken het reliëf van de bodem aanzienlijk zouden wijzigen van aard zijn de uitvoering van het toekomstig aanlegplan in het gedrang te brengen, kan geen aanleiding geven tot vergoeding wegens buitengewone schade.*

Fauconnier t/ Belgische Staat (Minister van Openbare Werken en van Wederopbouw) en gemeente Oostduinkerke.

Gezien het verzoekschrift dd. 25 april 1953;

.....

Overwegende dat verzoeker aan de Raad van State vraagt dat deze op grond van het eerste lid van artikel 7 van de wet van 23 december 1946 advies zou geven over de uitzonderlijke schade die hij zou geleden hebben doordat de hem toebehorende goederen, gelegen te Oostduinkerke, door een erfdiensbaarheid van bouwverbod werden bezwaard en doordat hem het verbod werd opgelegd een weg te ontzanden die tot twee percelen van zijn goed toegang verleent;

Overwegende, dat verzoeker betoogt dat hij op 3 februari 1928 voor een globale prijs van 120.750 frank gronden, gelegen te Oostduinkerke, groot 3 ha., 2 a., 50 ca., heeft aangekocht; dat hij voorhoudt dat om deze gronden te kunnen verkopen, hij van de Koninklijke Baan naar de zee, alsmede van de Koninklijke Baan naar de duinen, twee wegen heeft aangelegd, waarvan de kostprijs 21.318 frank en 30.386 frank bedroeg; dat hij tevens aanvoert dat hij in 1933 aan de gemeente 68 m², bestemd tot het aanleggen van de Koninklijke Baan, kosteloos heeft afgestaan; dat verzoeker nog eigenaar was van een oppervlakte van 1 ha., 92 a., 65 ca., wanneer deze gronden, ingevolge de door een gemeenteraadsbeslissing van 28 december 1950 opgemaakte en bij koninklijk besluit van 26 mei 1952 goedgekeurde plannen van aanleg, door een erfdiensbaarheid non aedificandi werden bezwaard; dat het bouwverbod echter over een diepte van 60 à 70 meter aan beide zijden van de Koninklijke Baan werd opgeheven; dat verzoeker op 16 januari 1954 aan het gemeentebestuur van Oostduinkerke de toelating vroeg het zand dat de weg van de Koninklijke Baan naar de zee bedekte, te laten opruimen; dat deze aanvraag door het college van burgemeester en schepenen van Oostduinkerke ongunstig werd geadviseerd; dat de bijzondere commissaris van het bestuur van de stedenbouw voor de kust bij besluit van 23 april 1954 de aanvraag afwees om reden «dat de omvang

der gevraagde opruiming van zand het reliëf van de grond aanzienlijk zou wijzigen en dat overigens de voorgenomen werken van aard zijn het toekomstig bijzonder plan van aanleg in het gedrang te brengen»; dat verzoeker bij brieven van 18 januari 1955 tot de tegenpartijen het bij artikel 7 bedoeld voorafgaand verzoekschrift richtte en een vergoeding van 1.725.355 frank vroeg; dat de Staat bij schrijven van 2 maart 1955 deze aanvraag verwierp; dat de gemeente Oostduinkerke de aanvraag onbeantwoord liet;

Overwegende dat de Belgische Staat laat gelden dat de vraag, wat hem betreft, niet ontvankelijk is daar hij terzake slechts in de uitoefening van zijn voogdijmacht zou zijn opgetreden;

Overwegende dat dit middel niet kan worden weerhouden daar de Staat de beslissingen, waaraan verzoeker de door hem geleden schade toeschrijft, op eigen gezag heeft genomen en de beslissing van de Staat zich met die van de gemeente niet vereenzelvt;

Overwegende dat de buitengewone schade, bedoeld bij artikel 7 van de wet van 23 december 1946, de abnormale schade is die een gevolg is van de werking der openbare diensten wanneer door deze werking het beginsel van de gelijkheid tegenover de openbare lasten wordt geschonden; dat de beperkingen van het eigendomsrecht, opgelegd op grond van de besluitwet van 2 december 1946 betreffende de stedenbouw, normaal voortvloeien uit de noodzakelijkheid gesteld door de eisen inzake hygiëne, esthetiek en goede aanleg van het grondgebied; dat de toepassing dezer regelen op de bijzonderste gemeenten van het land voldoende laat blijken dat zij zoveel personen treft, dat de daaruit voortspuitende krenking van belangen een last is die weegt op ganse categorieën burgers en niet op één of enkele personen, die daardoor in een uitzonderlijke toestand zouden verkeren;

Overwegende dat het tot de normale gevolgen van aanlegplannen behoort dat bepaalde goederen hun bestaande bestemming moeten behouden; dat verzoeker niet in een uitzonderlijke toestand is geplaatst doordat volgens het aanlegplan, de gronden die zich meer dan 60 à 70 meter van beide zijden van de Koninklijke Baan bevinden, niet mogen bebouwd worden; dat verzoeker niet kan laten gelden dat hij een uitzonderlijke schade heeft geleden doordat, ingevolge het opgelegd bouwverbod, de door hem geïnvesteerde bedragen vruchteloos werden uitgegeven; dat de gronden waarover het gaat in 1928 door de verzoeker werden aangekocht om ze later met winst te vervreemden; dat het derven van deze winst geen schade is in de zin van artikel 7, § 1, van de wet van 23 december 1946;

Overwegende, wat de tussen de Koninklijke Baan en de zee gelegen percelen betreft, dat niet blijkt dat de weigering van de toelating tot de ontzanding van de weg over te gaan, de oorzaak is van de door verzoeker geleden schade; dat zelfs indien de gevraagde toelating was gegeven geworden, de uitvoering van de opruimingswerken de bestaande erfdiensbaarheid non aedificandi ongewijzigd zou hebben gelaten; dat, wat de strook van 60 à 70 meter vanaf de Koninklijke Baan betreft, uit het weigeringsbesluit van 23 april 1954 blijkt dat het herstel van de onder het zand bedolven weg de voorschriften van het toekomstig bijzonder plan van aanleg in het gedrang kan brengen; dat deze maatregel, die door de bevoegde overheid werd genomen om de uitvoering te beletten van werken die het toekomstig bijzonder aanlegplan in het gedrang kunnen brengen, geen aanleiding kan geven tot vergoeding wegens buitengewone schade.

Brengt het advies uit :

Dat de aanvraag dient te worden verworpen,
Dat de betaling van het recht van 750 frank, ten
titel van kosten, ten laste van verzoeker dient te
worden gelegd.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

16e Kamer. — 26 december 1956.

Voorzitter : M. Schuermans.

Raadsheren : M.M. Mechelynck - Masson en Paës.

Advocaat-Generaal : M. Dijckmans.

Advocaat : Mr Mertens de Wilmars.

**Opschriften langs de wegen. — K.B. van 5 mei 1936
en 30 september 1937.**

*Het op een service-station aangebrachte opschrift
« Purfina » beoogt deze inrichting te onderscheiden
van andere gelijkaardige stations, die langs de
rijweg zijn opgericht. Het is derhalve niet een op-
schrift of reclame, vallende onder het verbod van
de koninklijke besluiten 5 mei 1936 en 30 september
1937.*

*De wijze van exploitatie van het service-station
doet aan deze vaststelling niets af.*

O.M. t/ Tenstedt.

Beticht van te Hove, Kanton Kontich tussen 1 maart
1951 en 24 november 1955, bij inbreuk op art. 1/4°
van het K.B. van 5 mei 1936, zoals dit gewijzigd werd
bij art. 1 van het K.B. van 30 september 1937 en op
artt. 200 en 201/1 aan het Wetboek der met het zegel
gelijkgestelde taksen, aanplakbiljetten aangebracht
te hebben of elk ander middel voor zichtbare reclame
of advertenties aangewend te hebben, nl. op borden,
zijgevels, voorgevels, muren, afsluitingen en andere
steunvlakken langs een der wegen vastgesteld bij
art. 1/2° van het K.B. van 1 mei 1939, aangevuld bij
het K.B. van 8 augustus 1952.

Gezien de beroepen ingediend op 27 juni 1956 door
betichte en op 27 juni 1956 door het Openbaar Mi-
nisterie, tegen het vonnis uitgesproken de 23 juni 1956
door de rechtbank van eerste aanleg van het arron-
dissement Antwerpen dewelke, rechtdoende in cor-
rectionele zaken, zegt dat in feite de betwiste opschriften
niet kunnen beschouwd worden als uithangborden
in de gebruikelijke zin van het woord, maar wel als
opschriften die aangebracht zijn voor een bepaald
produkt te vulgariseren; dat zij derhalve niet vallen
onder de uitzonderingen voorzien in art. 194 van
Titel XIV wetboek der met het zegel gelijkgestelde
taksen, dat de Rechtbank niet gebonden is door be-
slissingen in tegenovergestelde zin, uitgaande van
zekere openbare besturen, dat de plaats der aanplak-
king niet vermeld is in de bebouwde kommen, opge-
somsd in het M.B. van 4.5.1939 zodat deze plaats niet
valt onder de uitzonderingen vermeld in art. 1/4° lid
2 van het K.B. van 5 mei 1935, gewijzigd door
art. 1 K.B. van 30 september 1937, dat de feiten der-
halve bewezen zijn;

dat de feiten zich vermengen als zijnde met een
strafbaar inzicht gepleegd;

Verwijst betichte voor de vermengde feiten tot een
geldboete van 50 frank, gebracht op 1000 frank of
15 dagen hulpgevangenisstraf en tot de kosten van het
proces belopende in het geheel tot de kosten van 65 fr.;

Beveelt de vernietiging der aanplakbiljetten op kos-
ten van betichte;

Overwegende dat de beroepen regelmatig zijn naar
de vorm en tijd;

Overwegende dat de feiten in de telastlegging voor-
zien de verwezenlijking zijn van eenzelfde aandurende
gedraging waaromtrent de laatste veruiterlijking zich
op 23 november 1955 heeft voorgedaan; dat deze feiten
derhalve aan de verjaring zijn onttrokken;

Overwegende dat bedoelde feiten niet naar werke-
lijkheid zijn beoordeeld geworden;

dat de bekritiseerde opschriften in de voorwaarden
in dewelke zij werden opgesteld uiteraard beoogden
de inrichting van een « Service Station » te onder-
scheid van gelijksoortige stations, die langsheen de
rijweg zijn opgericht;

dat de wijze op dewelke de uitbating wordt waargenomen
aan deze vaststelling niets afdoet;

dat de aangewezen feiten dan ook niet binnen de
omschrijving vallen van de telastlegging :

Om deze beweegredenen :

Het Hof recht doende op tegenspraak gezien artikel
24 der wet van 15 juni 1935 artikels 191, 211 van het
Wetboek van Strafvordering ter zitting door de heer
Voorzitter aangeduid : Ontvangt de beroepen :

Stelt vast dat de feiten zoals voorzien in de telast-
legging aan de verjaring zijn onttrokken;

Doet het bestreden vonnis te niet;

Wijzigende :

Zegt voor recht dat de feiten niet bewezen zijn ge-
bleven;

Spreekt betichte deswege vrij;

Stelt hem buiten zake zonder kosten.

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e Kamer. — 3 juni 1956.

Voorzitter : M. Bossaert.

Raadsheren : M.M. Verougstraete en De Vreese.

Advocaat-Generaal : M. Matthys.

Advocaten : Mrs E. Boonen en W. Six.

**Zeerecht. — Hulploon. — Strekking van artikel 262
Wet op de zeevaart.**

*Artikel 262 van de wet op de zeevaart verleent aan
de rechter de macht de overeenkomst van partijen
omtrent het hulploon te wijzigen, wanneer uit de
omstandigheden blijkt, dat dit loon niet in ver-
houding staat tot de verstrekte hulp en de moeilijk-
heden en gevaren, die hiermede gepaard zijn gegaan.*

*Zo het eerste lid van dit artikel alleen het geval
bedoelt van het op het ogenblik van het gevaar zelf
bedongen hulploon bedoelt daarentegen het tweede
lid alle overeenkomsten omtrent hulploon, wanneer
dit loon op overdreven wijze ofwel te hoog, ofwel te
laag is gesteld.*

Desmidt t/ Desaever & Verhaeghe.

Gezien de stukken, o.m. het vonnis tussen partijen
op tegenspraak gewezen door de Rechtbank van Koop-
handel te Oostende, op 3 februari 1955;

Gezien de akte van beroep tijdig en regelmatig be-
tekend;

Overwegende dat geïntimeerden te vergeefs de nutte-
loosheid opwerpen van het onderscheid tussen de hulp-
verleend aan een in gevaar verkerend schip en de

berging ervan, onder voorwendsel dat artikel 14e van de verzekeringspolis onder het woord « bijstand » zowel de hulp als de berging van het schip verstaat;

Overwegende echter dat de betekenis hiermede aan het woord « bijstand » gegeven, afwijkt van de gewone betekenis van dit woord dat synoniem is van « hulp » en niet van « berging »; dat de verdere inhoud van dit artikel er ten andere niet op wijst, dat, naar het inzicht van de partijen, onder het woord « bijstand » ook de berging van het schip begrepen moet worden; dat dit artikel het hulploon beperkt tot een vooraf vastgesteld bedrag en hierdoor afwijkt van artikel 263 van het wetboek van koophandel, boek II, titel VIII, en daarom op enge wijze dient verklaard te worden;

Overwegende dat het middel van appelland naar hetwelk het artikel 14e van de polis slechts van toepassing zou zijn op sleepovereenkomsten, evenmin gegrond is, waar er uitdrukkelijk gesproken wordt van « bijstand en opslepen »;

Overwegende dat de eerste rechter oordeelkundig aangenomen heeft om redenen die het Hof bijtreedt, dat de tussenkost van de Z 443 om de O 87 tot aan de haven van Oostende op sleeptouw te nemen, in de gegeven omstandigheden geen berging maar een gewone bijstand ter zee was aan een in nood verkerend schip verleend; dat inderdaad uit het relaas aan de Waterschout blijkt dat de O 87 door een geweldige grondzee overvallen van bakboordzijde, haar schroef niet meer kon inschakelen en derhalve op eigen kracht niet meer te verplaatsen was; dat er nochtans geen onmiddellijk gevaar bestond te vergaan, vermits de bemanning, niettegenstaande het schip half onder water stond en de pompen niet meer werkten, bij middel van emmers het schip gedurende twee en twintig uur drijvende wist te houden, om zich na aankomst van de Z 443 niet eens naar de dichtstbijgelegen haven IJmuiden, maar naar hun aanleghaven Oostende te laten slepen;

Overwegende dat beide schepen, zowel het helpende als het geholpen schip bij dezelfde Onderlinge Verzekeringsmaatschappij « Hulp in Nood » verzekerd zijnde, appelland krachtens artikel 14e van de polis gehouden was aan de O 87 hulp te bieden; dat hem als hulploon een bedrag van 23.930 frank wordt aangeboden, berekend op de wijze in voormeld artikel van de polis voorzien;

Overwegende dat de eerste rechter dit aanbod belachelijk noemt, maar oordeelt dat het hem niet toekwam, uit reden van billijkheid, hogere vergoedingen toe te kennen dan het contractueel tarief, noch de aanvullende vergoeding aan te duiden in bijzondere en moeilijke omstandigheden door artikel 14e veroorloofd, in de mening dat alleen de verzekeraar over deze omstandigheden te oordelen heeft;

Overwegende dat artikel 262 van het wetboek van koophandel eveneens aan de rechter de macht verleent de overeenkomst van de partijen betreffende het hulploon te wijzigen, wanneer uit de omstandigheden blijkt dat dit loon niet in verhouding is tot de verstrekte hulp en de moeilijkheden en gevaren die hiermede gepaard gingen; dat, zo het eerste alinea van dit artikel alleen het geval beoogt van het hulploon bedongen op het ogenblik van het gevaar zelf, daarentegen het tweede alinea alle overeenkomsten betreffende het hulploon bedoelt, wanneer dit loon op overdreven wijze ofwel te hoog ofwel te laag gesteld werd (Smeesters en Winkelmolen, T. III, n° 1224, blz. 416 en 417);

Overwegende dat dientengevolge de opdracht van de deskundige dient gewijzigd met die beperking noch-

tans dat de deskundige geen advies dient te geven betreffende het bedrag van het hulploon zelf, zoals in de inleidende dagvaarding wordt gevraagd, doch alleen een uiteenzetting hoeft te doen van alle omstandigheden eigen aan gezegde hulpverlening, als daar zijn: de gevaren door het geholpen vaartuig gelopen, de kans op andere hulpverlening, de belangrijkheid en de nuttigheid van de verleende hulp, de gevaren door het helpende vaartuig gelopen, de schade die dit vaartuig kan geleden hebben, het visverlies en de waarde van het vaartuig en van alles wat zich aan boord bevond (Smeesters en Winkelmolen, T. III, n° 1255, blz. 417; artikel 263, wetboek van koophandel);

Overwegende dat het voorbarig ware ten voorlopigen titel een vergoeding toe te staan die de niet betwiste som te boven gaat;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935;

Alle andere meeromvattende besluiten als ongegrond verwerpend;

Ontvangt het beroep; verklaart het gegrond; dientengevolge het bestreden vonnis wijzigend en verbeterend: zegt voor recht dat de vergoeding toekomend aan appelland voor de hulp in zee geboden door zijn schip Z 443 aan het schip van geïntimeerden, de O 87, van 4 tot 6 januari 1954, niet berekend moet worden naar de forfaitaire en conventionele tarieven voorzien in artikel 14e van de algemene voorwaarden van de polis van de Onderlinge Verzekeringsmaatschappij voor vissersvaartuigen « Hulp in Nood »;

Bevestigt het bestreden vonnis wat de aanstelling van de deskundige betreft met dien verstande dat zijn opdracht gewijzigd wordt als volgt: de deskundige moet nagaan welke de gevaren waren door het geholpen vaartuig gelopen en zijn kansen op andere hulpverlening; welke de omvang en de nuttigheid van de verleende hulp geweest is; aan welke gevaren het helpende schip zich hierbij heeft blootgesteld; of het helpende vaartuig hierbij schade heeft geleden en in het bevestigend geval, die schade aan te duiden en te ramen; eveneens de waarde van het geholpen schip met alles wat aan boord was te ramen;

Beveelt aan de deskundige zijn verslag neer te leggen ter griffie van de rechtbank van koophandel te Oostende binnen de maand volgend op de aanvaarding van zijn opdracht;

Bevestigt voor het overige het bestreden vonnis, behalve wat de kosten van eerste aanleg betreft, die worden voorbehouden;

Veroordeelt geïntimeerden tot de kosten van de aanleg.

Zendt de zaak naar de eerste rechter terug, naar een Kamer anders samengesteld.

Vlaamse Juristen,

Abonneert U op het

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

HOF VAN BEROEP TE GENT

6e Kamer. — 28 mei 1956.

Voorzitter : M. Vanparijs.

Raadsheren : M.M. De Grootte en Buysse.

Advocaat Generaal : M. Ely.

Advocaten : Mrs Mayeur en Van den Bergh.

Wegverkeer. — Betekenis van het gevaarsteken 1a van het Verkeersreglement ten opzichte van de weggebruikers, die op dezelfde weg elkander tegemoetrijden.

Geval dat twee autobestuurders elkander op dezelfde weg tegenkomen, zodat van een onderlinge voorrang op een kruispunt geen sprake is.

De aanwezigheid van het gevaarsteken 1a op de weg vóór het kruispunt in de door een van de autobestuurders gevolgde richting brengt voor deze laatste generlei verplichting mede tegenover zijn tegenligger en scheidt evenmin ten behoeve van deze een recht voor te gaan tegenover de tegemoetkomende wagen van eerstbedoelde.

De eventuele bedoeling van het bevoegd openbaar bestuur bij het plaatsen van sommige verkeersstekens aan bedoeld kruispunt — welke deze ook moge geweest zijn — wijzigt niets of voegt niets toe aan de wettelijke betekenis van het gevaarsteken 1a. Dit verkeersteken brengt slechts ondergeschiktheid mede tegenover de «genaderde» weg en niet tegenover het gedeelte van de volgende weg, dat zich op en over het kruispunt bevindt.

O.M. en Van Baeten t/ Velge.

Overwegende dat Velghe Maurice, als verdachte en als burgerlijke partij, evenals het Openbaar Ministerie tijdig en regelmatig beroep aantekenden;

Overwegende dat uit de gegevens van het onderzoek en de behandeling van de zaak in de twee instanties blijkt :

Dat beide verdachten vóór de aanrijding per auto de Menensteenweg volgden, Velghe Maurice naar Menen toe van uit Roeselare, Van Baeten van uit Menen naar Roeselare toe;

Dat de voertuigen met elkander in aanrijding kwamen op het kruispunt, waar onder meer de Westlaan met de Menensteenweg samenloopt en waar de Menensteenweg blijkens de door de politie opgemaakte schets rechtdoor gaat over het kruispunt heen;

Dat de aanraking zich voordeed toen Velghe zijn weg rechtdoor vervolgde en terwijl Van Baeten de Menensteenweg ging verlaten en links afsloeg naar de Westlaan toe;

Overwegende dat aldus vaststaat dat beide verdachten bestuurders zijn, welke elkander op dezelfde weg tegemoet komen, zodat van een onderlinge voorrang op een kruispunt in onderwerpelijk geval metterdaad geen sprake is;

Dat meteen de aanwezigheid van het gevaarsteken 1a, op de Menensteenweg vóór het kruispunt in de richting door Velghe Maurice gevolgd, voor deze laatste generlei verplichting tegenover zijn tegenligger — Van Baeten Julien — meebracht en evenmin een recht voor te gaan ter hand deed aan Van Baeten Julien tegenover de tegemoetkomende wagen van Velghe Maurice;

Overwegende dat de gebeurlijke bedoeling van het bevoegd openbaar bestuur bij het plaatsen van sommige verkeersstekenen aan voormeld kruispunt — welke deze ook moge geweest zijn — niets wijzigt of bijvoegt

aan de wettelijke betekenis van een verkeersteken, in dit geval aan het gevaarsteken 1a;

Dat dit verkeersteken slechts ondergeschiktheid meebrengt tegenover de «genaderde» weg en niet tegenover het gedeelte van de gevolgde weg dat zich op en over het kruispunt bevindt;

Overwegende dat, waar Velghe Maurice slechts zijn weg vervolgd heeft over het kruispunt heen en geen voorrangnietende bestuurder gehinderd heeft en vermits verder generlei gebrek aan vooruitzicht of voorzorg in verband met de ongeval bewezen is tegen hem, de verdenkingen A en B alhier niet bewezen gebleven zijn;

Dat meer bepaald de door deze verdachte ontwikkelde snelheid geenszins belet heeft dat Van Baeten Julien de wagen van Velghe Maurice tijdig genoeg heeft opgemerkt;

Overwegende dat in de rechtstreekse dagvaarding vanwege Velghe Maurice geen onvrijwillig veroorzaken van verwondingen of slagen aan Van Baeten Julien of aan anderen ten laste gelegd wordt;

Overwegende dat anderzijds vaststaat dat Van Baeten, bij het links afslaan van de Menensteenweg — en komende van Menen — naar de Westlaan toe, de normale doorgang van Velghe Maurice gehinderd heeft en dat zulks alleen de aanrijding heeft veroorzaakt;

Dat, waar de rijwijze van Van Baeten Julien voorkomt als een tekortkoming aan artikel 25, 2, b van het verkeersreglement, zij in dat raam dient beoordeeld en niet ten aanzien van de meer algemene bepalingen van artikel 17 van het verkeersreglement;

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e Kamer bis. — 26 februari 1957.

Voorzitter : M. Janssens.

Rechters : M.M. Hernould en Jacobs.

Advocaten : Mrs Calewaert en P. Pollet.

Onbevoegdheid van de rechter om kennis te nemen van een vordering tot steun tegen het Nationaal Werk voor Oud-Strijders.

De wetten inzake het Nationaal Werk voor Oud-Strijders en Oorlogsslachtoffers hebben geen vooraf staande en voor de rechtbanken opeisbare rechten ten behoeve van de beneficianten geschapen.

De wetgever heeft aan de organen van het Nationaal Werk de zorg toevertrouwd, de aard en de omvang van de steun ten behoeve van de beneficiant te bepalen; vooraleer deze steun hem door de bevoegde organen van het Werk is toegekend, heeft de beneficiant geen enkel burgerlijk recht.

Het recht op vergoeding en, met dit recht, de mogelijkheid van geschillen daarover in de zin van de artikelen 92 en 93 van de Grondwet worden eerst na de administratieve beslissing van deze organen omtrent de aard en de omvang van de steun in het leven geroepen. Eerst dan kan de beneficiant de door de organen van het Nationaal Werk bepaalde en toegezegde steun vóór de rechter opvorderen.

De controle over de wettelijkheid van de beslissingen der organen van het Nationaal Werk is opgedragen aan de Minister, tot wiens bevoegdheid de waarneming van de belangen der oorlogsslachtoffers behoort, en die optreedt door zijn vertegenwoordiger, de regeringscommissaris of diens plaatsvervanger.

De eventuele machtsoverschrijding behoort tot de

Kennisneming van de Raad van State overeenkomstig artikel 9 van de wet van 23 december 1946.

Vanghelder t/ Nationaal Werk voor Oud-Strijders, Weerstanders, Politieke Gevangenen en Weggevoerden.

Gezien de stukken van het geding o.m. 1) het in regelmatige vorm voorgebrachte vonnis, waartegen beroep, verleend door de heer Vrederechter van het Kanton Borgerhout, in datum van 9 maart 1956;

Overwegende dat het beroep aan de hand van de voorgebrachte stukken tijdig en in regelmatige vorm ingesteld, ontvankelijk voorkomt;

Overwegende dat de oorspronkelijke eis van huidige appellant ertoe strekt te horen zeggen voor recht dat hij als gerechtigde van het Nationaal Werk voor Oudstrijders en Oorlogsslachtoffers recht heeft op materiële steun vanwege geïntimeerde; dienvolgens deze laatste te horen veroordelen om aan appellant te betalen ten titel van steun voor het jaar 1956 en ten provisionele titel, de som van 1 frank;

Overwegende dat de eerste Rechter zich terecht onbevoegd verklaarde om deze vraag te beoordeelen;

Overwegende dat geïntimeerde uitdrukkelijk besluit nooit te hebben betwist en niet te betwisten dat appellant gerechtigde (beneficiaire) is van het Nationaal Werk voor Oudstrijders en Oorlogsslachtoffers;

Overwegende dat bij gebreke aan enige betwisting dienaangaande, de Rechter over dit punt van de eis niet kan beslissen (Rép. Prat. Droit Belge, Verbo Action n° 43);

Overwegende dat de wetten in zake het Nationaal Werk voor Oudstrijders en Oorlogsslachtoffers geen voorafbestaande en vóór de Rechtbanken eisbare rechten, ten behoeve van de beneficianten hebben geschapen;

Overwegende dat de Wetgever aan de organen van het Nationaal Werk de zorg heeft toevertrouwd, de aard en de omvang van de steun ten behoeve van de beneficiant te bepalen; dat alvorens deze steun hem door de bevoegde organen van het Werk is toegekend, de beneficiant over geen enkel burgerlijk recht beschikt; dat het recht op vergoeding, en, met dit recht, de mogelijkheid tot betwisting, in de zin van artikelen 92 en 93 van de Grondwet, eerst na de administratieve beslissing van deze organen nopens de aard en de omvang van de steun in het leven wordt geroepen; dat eerst dan de beneficiant de door de organen van het Nationaal Werk bepaalde en toegezegde steun, vóór de Rechtbanken kan opvorderen (zie in gelijkaardige zin Verbreking 27 oktober 1921, Pas. 1922, I, 34; Verbreking 16 november 1922, Pas. 1923, I, 62; Verbreking 1 februari 1934, I, 161);

Overwegende dat de controle over de wettelijkheid van de beslissingen der organen van het Nationaal Werk voor Oudstrijders en Oorlogsslachtoffers is opgedragen aan de Minister tot wiens bevoegdheid de waarneming van de belangen der oorlogsslachtoffers behoort en welke optreedt door zijn vertegenwoordiger, de regeringscommissaris of diens plaatsvervanger;

Overwegende dat de hierbij gebeurlijk gestelde machtsoverschrijding behoort tot de kennisname van de Raad van State, overeenkomstig artikel 9 van de wet van 23 december 1946;

Overwegende dat uit de voorgebrachte arresten van de Raad van State van 27 oktober 1952 en 19 oktober 1953 niet kan afgeleid worden dat deze zich onbevoegd oordeelde om een betwisting dienaangaande

te kennen, noch dat uit deze arresten volgt dat de door appellant opgeworpen betwisting zou behoren tot de bevoegdheid van de Burgerlijke Rechtbanken;

Overwegende dat geïntimeerde, bij incidenteel beroep, 1 frank schadevergoeding vordert wegens tergend en roekeloos geding;

Overwegende dat dit incidenteel beroep ontvankelijk is; dat de eis, gezien zijn bijzonder juridisch aspect, niet als roekeloos of tergend kan bestempeld worden; dat het incidenteel beroep derhalve niet gegrond is;

Om deze redenen :

De Rechtbank,
Rechtdoende in hoger beroep en op tegenspraak;
Alle verdere en strijdige besluiten van de hand wijzende;

Na erover beraadslaagd te hebben;

Verklaart het hoofdberoep en het incidenteel beroep ontvankelijk doch ongegrond;

Wijst partijen af van hun respectievelijk beroep;

Bevestigt dienvolgens het bestreden vonnis en veroordeelt appellant tot de kosten van het beroep.

NOOT : Het bij bovenstaand vonnis bevestigde vonnis van de vrederechter te Borgerhout dd. 9 maart 1956 is verschenen in het R.W. 1956-57, 483.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e Kamer bis. — 16 januari 1957.

Voorzitter : M. Janssens.

Rechters : M.M. Hernould en Paternostre.

Advocaten : Mrs. H. Albers en L. Dewitte.

Echtscheiding. — Toepasselijkheid van artikel 214b gedurende het geding.

De vrederechter blijft bevoegd om tijdens een echtscheidingsgeding een machtiging krachtens artikel 214b B.W. te verlenen, in zoverre deze machtiging als uitvoeringsmaatregel van een overeenkomstig artikel 268 B.W. gewezen bevel is aan te merken.

Moerenhout t/ Schollaert.

Overwegende dat het beroep, aan de hand van de voorgebrachte stukken tijdig en in regelmatige vorm ingesteld, ontvankelijk voorkomt;

Overwegende dat de oorspronkelijke eis strekte tot intrekking van de machtiging verleend aan huidige geïntimeerde door vonnis van 30 november 1954 om 40 % van het loon van huidige appellant en eventuele vergoedingen rechtstreeks te ontvangen;

Overwegende dat door het bestreden vonnis, dd. 8 november 1956, voormeld vonnis van 30 november 1954 gewijzigd werd; dat voor recht gezegd werd dat het bedrag ten belope van hetwelk huidige geïntimeerde gemachtigd werd het loon en/of de vergoedingen uit hoofde van werklozensteun te ontvangen, gesteld wordt op 1.250 frank;

Overwegende dat de eerste Rechter deze wijziging uitgesproken heeft omdat intussentijd een bevel uitgesproken werd door de heer Voorzitter van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen, verleend op 2 november 1956 in Kortgeding, bevel waarbij de

huidige appellant veroordeeld werd tot betaling van een onderhoudsgeld van 1.250 frank per maand;

Overwegende dat voorafgaandelijk geïntimeerde een verzoekschrift ingediend had strekkende tot het inleiden van een geding in echtscheiding, geding hetwelk nog steeds hangende is voor de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen;

Overwegende dat de beslissing van de eerste Rechter als een uitvoeringsmaatregel van het bevel van de heer Voorzitter, dient aangezien te worden; dat een groot deel der rechtspraak de bevoegdheid van de Vrederechter aanvaardt, spijs een ingestelde eis tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed voor zover de verleende machtiging de uitvoering is van het verleend bevel;

Overwegende dat bijgevolg de beslissing van de eerste Rechter dient bevestigd te worden;

Om deze redenen :

De Rechtbank, rechtdoende in hoger beroep en op tegenspraak, alle verdere en strijdige besluiten van de hand wijzende, na erover beraadslaagd te hebben;

Verklaart het beroep ontvankelijk doch ongegrond;

Dienvolgens wijst appelland af van zijn beroep en bevestigt het bestreden vonnis in al zijn beschikkingen;

Veroordeelt appelland in de kosten van het hoger beroep.

NOOT : Contra (niet-toepasselijkheid van art. 214b B.W. tijdens geding tot echtscheiding of scheiding van tafel en bed) : De Page, « Complément », T. I^r, n° 706bis B, 3°; Kluyskens, « Personen- en Familierecht », uitg. 1950, p. 352, n° 393, 2°; Ciselet, « Droits et devoirs respectifs des époux », p. 47; Wittemans, « Wederzijdsche rechten en plichten der echtelieden », pp. 48-50; Hayoit de Termicourt, « La Femme devant la loi civile », openingsrede dd. 15 sept. 1938, Pand. Pér. 1939, p. 16 en vlg.; Cassatie, 27 nov. 1941, Pas. 1941, I, 437; Cassatie, 6 juni 1946, Pas. 1946, I, 236; Rb. Brussel, 29 mei 1933, Pas. 1934, III, 43; Rb. Brussel, 14 juli 1933, Pas. 1934, III, 80; Rb. Brussel, 19 mei 1934, Pas. 1934, III, 123; Rb. Leuven, 24 dec. 1934, Pas. 1935, III, 160; Rb. Brussel, 17 jan. 1936, J.T. 1936, 118; Rb. Antwerpen, 17 oct. 1951, niet gepubliceerd; Rb. Oudenaarde, 4 dec. 1951, R. W. 1951-52, 1517; Rb. Brugge, 29 jan. 1954, R. W. 1953-54, 1640; Rb. Brussel, 5 juli 1954, R. W. 1954-55, 979; Vred. Namen-Zuid, 25 juli 1933, J.J.P. 1934, p. 149; Vred. Châtelet, 31 oct. 1941, Pas. 1942, III, 72; Vred. Leuven, 24 sept. 1946, R. W. 1948-49, 987; Vred. Luik, 14 oct. 1946, Jur. Liège 1946, 40; Vred. Duffel, 17 sept. 1947, R. W. 1947-48, 299; Vred. Mechelen-Zuid, 30 oct. 1952, R. W. 1952-1953, 900.

Vlaamse Juristen,
abonneert U
op het
Rechtskundig Weekblad

CORRECTIONELE RECHTBANK TE LEUVEN

22 februari 1957.

Alleenrechtsprekend rechter : M. Rubbrecht.

O.M. : M. Grootaers.

Advocaten : Mrs Collard, Nelis en C. Vanderveeren.

Strafvordering. — Bevoegdheid van de gewone dan wel van de militaire rechter. — Na onbevoegdverklaring nienwe dagvaarding met andere qualificatie van de feiten. — Samenhang tussen misdrijven.

In casu werd de eis van het O. M. bij de eerste vervolging uitsluitend afgewezen wegens een fout in de rechtspleging, daar de verdachte was gedagvaard op een wijze, die noodzakelijk tot een vonnis van onbevoegdverklaring moest leiden. De rechtbanken mogen immers het onderzoek van de grond der zaak eerst aanvatten, wanneer het feit, zoals het omschreven is in de akte, waardoor de zaak aanhangig is gemaakt, in hun bevoegdheid valt.

Geen enkele wetsbepaling, noch over de bevoegdheid, noch over het rechtelijke gewijsde, verbiedt een dergelijke fout goed te maken en een nieuwe dagvaarding te betekenen, waarin de feiten zo gequalificeerd zijn, dat het onderzoek ervan tot de bevoegdheid van de rechtbank behoort.

Het beschouwen van verscheidene misdrijven als uitgemaakt zijnde door één feit, berust op een oordeel over de grond van de zaak, hetwelk de rechter niet mag uitspreken, vooraleer hij aan de behandeling van de grond van de zaak toe is. Zolang dit feitelijk oordeel niet door de rechter is uitgesproken, zijn de verschillende telastegelegde misdrijven, wat de rechtspleging betreft, slechts samenhangende misdrijven, zoals in artikel 227 Sv. bedoeld.

In de gevallen van samenhang tussen een misdrijf, waarvan de kennismaking tot de bevoegdheid van de gewone rechtbanken behoort, met een misdrijf, waarvan de kennismaking tot de bevoegdheid van de militaire rechtbanken behoort, zijn de gewone rechtbanken bevoegd.

O.M. en Dessely b.p. t/ Vrebos.

I. Over de bevoegdheid :

Overwegende dat verdachte, wegens het op 5 april 1956 te Bertem gebeurd verkeersongeval, reeds voor deze Rechtbank werd vervolgd; dat bij vonnis van 7 december 1956 de Rechtbank zich onbevoegd heeft verklaard omdat verdachte, militair op het ogenblik van het feit, uitsluitend vervolgd werd wegens het wanbedrijf van de artikelen 418 en 420 van het wetboek van Strafrecht, dat overeenkomstig art. 21 der wet van 15 juni 1899 tot de bevoegdheid van de militaire rechtbanken behoort;

Overwegende dat het Openbaar Ministerie verdachte nadien voor deze Rechtbank heeft laten dagvaarden wegens hetzelfde wanbedrijf en daarenboven, bij samenhang, wegens twee inbreuken op het verkeersreglement zoals nader in hoofde van dit vonnis wordt omschreven;

Overwegende dat verdachte besluit tot onbevoegdheid van de Rechtbank, omdat de thans telastegelegde inbreuken op het verkeersreglement op het tijdstip der eerste vervolging reeds bestonden en de basis waren van de toegebrachte slagen en verwondingen, zodat de Rechtbank zich niet meer bevoegd zou mogen

verklaren om hetzelfde feit te beoordelen waarvoor zij zich tevoren onbevoegd heeft verklaard;

Overwegende dat het vonnis van 7 december 1956 zich op geen enkele wijze heeft uitgesproken over de grond van hetgeen aan verdachte wordt telastegelegd; dat hij dus niet kan beweren voor de tweede maal wegens hetzelfde terecht te staan;

Overwegende dat de eis van het Openbaar Ministerie bij de eerste vervolging uitsluitend wegens een fout in de rechtspleging werd afgewezen, daar de verdachte gedagvaard werd op een wijze die noodzakelijk tot een vonnis van onbevoegdheid moest leiden; dat de rechtbanken immers het onderzoek van de grond der zaak eerst mogen aanvatten wanneer het feit, zoals het omschreven is in de akte waardoor de zaak aanhangig gemaakt wordt, in hun bevoegdheid valt;

Overwegende dat geen enkele wetsbepaling, noch over de bevoegdheid, noch over het rechterlijk gewijsde, verbiedt een dergelijke fout goed te maken en een nieuwe dagvaarding te betekenen waarin de feiten zo gequalificeerd zijn dat het onderzoek ervan tot de bevoegdheid dezer Rechtbank behoort;

Overwegende dat verdachte bovendien op de eindbeslissing vooruitloopt wanneer hij beweert dat de telastegelegde inbreuken op de verkeerspolitie van meet af de basis van de toegebrachte verwondingen uitmaken, waarmede hij blijkbaar bedoelt dat er slechts één feit is in de zin van artikel 65 van het wetboek van strafrecht;

Overwegende dat het beschouwen van meerdere misdrijven als uitgemaakt zijnde door één feit, op een oordeel over de grond der zaak berust, hetwelk de rechter niet mag uitspreken vooraleer hij aan de behandeling van de grond der zaak toe is; dat zolang dit feitelijk oordeel door de rechter niet is uitgesproken de verschillende telastgelegde misdrijven, wat de rechtspleging betreft, slechts samenhangende misdrijven zijn, zoals in artikel 227 van het Wetboek van Strafvordering bedoeld;

Overwegende dat, in de gevallen van samenhang tussen een misdrijf dat tot de bevoegdheid van de militaire rechtbanken behoort, de gewone rechtbanken bevoegd zijn;

II. Over de grond van de zaak :

Overwegende dat de overtredingen samenhangend zijn met het wanbedrijf;

Overwegende dat het telastgelegde bewezen is en dat de telastleggingen I en IIa door éénzelfde feit uitgemaakt geweest zijn;

Om deze redenen en bij toepassing van artikelen 1382 van het Burgerlijk Wetboek, 2 der wet van 1 augustus 1899 gewijzigd door de wet van 1 augustus 1924, 26 en 110 van het Kon. Besl. van 8 april 1954, 21, 23 en 26 der wet van 15 juni 1899, 418, 420, 65, 44, 40 en 38 van het Wetboek van Strafrecht, 194, 226 en 227 van het Wetboek van Strafvordering, 2, 11, 12, 14, 32, 34, 35, 36, 37 en 41 der wet van 15 juni 1935, door de Heer alleenzetelend Rechter aangeduid;

Verwerpt de Rechtbank de exceptie van onbevoegdheid en verwijst verdachte voor het feit I, IIa tot een geldboete van 50 frank, voor het feit IIb tot een geldboete van 15 frank en tot de kosten.

I. Burgerlijke partij Deslily Jean :

Overwegende dat de forfaitair vastgestelde schade aan de wagen 8.834 frank bedraagt, waarbij een onbruikbaarheidsvergoeding van 8×150 frank, hetzij 1.200 frank, dient gevoegd, hetzij te zamen 10.034 frank;

II. Burgerlijke partij Deslily Edmond :

Overwegende dat de niet betwiste geneeskundige kosten 3.315 frank bedragen;

Overwegende dat de burgerlijke partij beweert, tengevolge van een werkonbekwaamheid van een zestal weken, verhinderd te zijn geweest in juni 1956 het licenciat in de natuurwetenschappen af te leggen; dat zij ook beweert dientengevolge het examen van aggregaat van het middelbaar onderwijs slechts in januari 1957 te hebben kunnen doen en daardoor een jaar later dan normaal is tot leraar benoemd te kunnen worden; dat zij de opgelopen schade op 35.000 frank schat;

Overwegende dat het aan te nemen is dat het ongeval van 5 april 1956 het examen van juni 1956 onmogelijk heeft gemaakt, zodat de burgerlijke partij werkelijk een jaar heeft verloren; dat de gevraagde som voor vermengde materiële en morele schade billijk voorkomt;

Verwijst de Rechtbank de verdachte tot het betalen van 1) 10.034 frank, aan Deslily Jean; 2) 38.315 frank aan Deslily Edmond;

Zegt dat de beide bedragen vermeerderd zullen worden met de vergoedende interest van 5 april 1956 tot 1 februari 1957, de gerechtelijke interest vanaf 1 februari 1957 en de proceskosten.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE KORTRIJK

1e Kamer. — 2 januari 1954.

Voorzitter : M. Van Lerberghe.

Referendaris : M. Vandekerckhove.

Advocaten : Mrs Devriendt en Leuridan.

Rechtsvordering. — Verzet tegen verstek-vonnis. — Motivering van verzetakte. — Blote ontkenning van schuld. — Niet-ontvankelijkheid van het verzet dat niet in limine litis is opgeworpen.

Volgens de formele eisen van de artikelen 161 en 437 Rv. moet de verzetakte de motieven van het verzet behelzen.

Het al dan niet voldoende gemotiveerd zijn van de verzetakte is een relatieve kwestie.

De blote ontkenning of betwisting van schuld kan een voldoende motief zijn, wanneer blijkt dat opposant geen andere middelen kon aanvoeren, omdat hij over geen andere middelen beschikte tegenover de hoofdvordering, die jegens hem onbestaande was, of nog omdat opposant in zijn positie van verweerder en in de speciale omstandigheden, waarin het geding zich beweegt, geen ander verweer moest voeren dan de blote ontkenning, of nog wanneer de hoofdeiser reeds op een andere wijze de motieven van opposant voldoende kende.

De blote ontkenning of betwisting der schuld wordt echter door de bijna algemene rechtspraak onvoldoende geacht om als motief voor een verzetakte te gelden.

De ontkenning van schuld is een loutere affirmatie, terwijl motieven antwoorden zijn op de vraag, waarom de schuld ontkend of betwist wordt.

Bij gemis aan gemoviteerd verzet blijft de uitvoerbare kracht van het gewezen verstekvonnis onverminderd bestaan, indien de hoofdeiser (verweerder in verzet) de niet-ontvankelijkheid van het verzet in limine litis heeft opgeworpen.

Daar de sanctie van artikel 161 Rv., zijnde de niet-ontvankelijkheid, niet van openbare orde is,

wordt de nietigheid van het verzet gedekt door de berusting van de hoofdeiser (verweerder in verzet), die de exceptie niet in limine litis opwerpt en conclusies ten gronde neemt, en is het verzet ontvankelijk.

Van Overbeeck t/ P.V.B.A. Lagae Gebroeders.

Overwegende dat het exploit van verzet tijdig en geldig betekend werd en als volgt gemotiveerd is:

«Aangezien de vraag van betekende onjuist is en verzoeker in de onmogelijkheid was te verschijnen vóór de rechtbank»;

Overwegende dat de hoofdeiseres de onontvankelijkheid van dit verzet wegens onvoldoende motivering opwerpt;

Overwegende dat volgens de formele vereisten van art. 161 en 437 Rv. de verzetakte de motieven van het verzet moet behelzen;

Overwegende dat het al dan niet voldoende gemotiveerd zijn der verzetakte een relatieve kwestie is;

Overwegende dat de loutere loochening of betwisting van schuld een voldoende motief kan zijn, nl. wanneer blijkt dat opposant geen andere middelen kon aanvoeren, omdat hij geen andere middelen bezat tegenover de hoofdvordering die jegens hem onbestaande was, of nog omdat opposant, in zijn positie van verweerder en in de speciale omstandigheden waarin het geding zich beweegt, geen ander verweer moest voorbrengen dan de loutere ontkenning (voor dit laatste zie Fredericq, Tr. de Dr. Comm. B., T.I, pag. 626); of nog wanneer de hoofdeiseres reeds op een andere wijze de motieven van opposant voldoende kende;

Overwegende echter dat de loutere loochening of betwisting der schuld door de bijna eensluidende rechtspraak onvoldoende wordt geacht om als motief voor een verzetakte te gelden, (zie Hrb. Brussel, 2 jan. 1903, J.C.B. 1903, 53; Antwerpen, 21 nov. 1911, Pas. 1912, III, 336; Brussel, 19 febr. 1912, Pas. 1912, III, 115 met in noot 10 arresten en vonnissen; Cass. Fr. 9 maart 1920, Sirey 1920, I, 200; Hrb. Luik, 27 juni 1930, J. Liège 1930, 288; Brussel, 13 dec. 1933, J.T. 1933, 266; Brussel, 22 febr. 1933, J.T. 1933, 315, P.P. 1933, 349; Brussel, 16 maart 1934, J.T. 1934, 473, P.P. 1934, 422; Hrb. Antwerpen, 19 april 1934, R.W. 1934-35, 1462; Hrb. Leuven, 13 juli 1937, J.T. 1938, 65; Vred. Châtelet, 15 febr. 1938, J.J.P. 1938, 441; Hrb. Luik, 13 nov. 1939, J. Liège 1940, 71; Hrb. Brussel, 6 nov. 1946, J.C.B. 1946, 290 Obs. quant au 1, par. R.D. met ref.; Hrb. Luik, 16 nov. 1948, J. Liège 1948-1949, p. 164; Hrb. Luik, 4 juni 1949, J. Liège, 1949-1950, p. 28; Contra: Hrb. Luik, 21 febr. 1939, J. Liège 1939, 192, waar echter speciale omstandigheden ingeroepen worden, zodat deze beslissing een uitzonderlijk karakter draagt);

Overwegende dat de loochening van schuld een loutere affirmatie is, terwijl motieven antwoorden zijn op de vraag waarom de schuld geloofend of betwist wordt;

Overwegende dat opposant in geen enkel van de uitzonderlijke voorwaarden verkeerde om zijn akte van verzet niet degelijk te motiveren;

Overwegende dat dienvolgens, bij gemis aan gemotiveerd verzet, de uitvoerbare kracht van het gewezen vonnis onverminderd ware gebleven had de hoofdeiser deze niet-ontvankelijkheid in limine litis opgeworpen, wat hij niet deed, vermits hij onmiddellijk ten gronde tegen het verzet concludeerde;

Overwegende immers dat de sanctie van art. 161 Rv., zijnde de niet-ontvankelijkheid, niet van openbare orde is (Garsonnet, 2e éd. T. VI, par. 2257, pag. 297 en Angers, 27 nov. 1895, D.P. 1897, II, 269) en de nietig-

heid van het verzet gedekt wordt door de berusting van de hoofdeiseres die de exceptie niet «in limine litis» opwerpt en conclusies ten gronde neemt (Hrb. Gent, 16 febr. 1935, Pas. II, 162; Antwerpen, 10 juli 1890, P. 1891, III, 152; Burg. Rechtb. Luik, 24 febr. 1898, Pas. 1898, III, 158);

Overwegende dat het verzet dienvolgens ontvankelijk is;

Ten gronde:

Overwegende dat opposant geen ernstige redenen aanvoert om iets aan de veroordeling ten gronde te wijzigen;

Om deze redenen, de Rechtbank, alle andere besluiten afwijzend;

Ontvangt het verzet doch verklaart het ongegrond en veroordeelt opposant tot alle de kosten van het verzet;

Geeft echter akte aan de hoofdeiseres dat zij haar oorspronkelijke vordering vermindert tot 6.840,35 fr.;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niet-tegenstaande elke voorziening en zonder borgstelling.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ST-NIKLAAS

1e Kamer. — 24 april 1956.

Voorzitter: M. Blauwaert.

Rechters: M.M. Elewaut en Belpaire.

Referendaris: M. Cloquet.

Advocaten: Mrs Van Assche en Snoeck.

Verzekering. — Beding in de polis dat de verzekerde o.a. alle oproepingen in rechte moet doorzenden aan de verzekeraar. — Sanctie op de niet-nakoming van dat beding in het onderhavig geval.

Beding in de polis, dat de verzekerde, op straf zelf de gevolgen van de vertraging te moeten dragen, verplicht is o.a. alle oproepingen in rechten binnen de 48 uur na de betekening aan de verzekeraar door te zenden.

De sanctie op het niet naleven van voormelde verplichtingen is niet het verval van de verzekering.

Dergelijk beding kan niet worden gelijkgesteld met een vervalbeding; de verzekeraar is integendeel verplicht het bewijs te leveren, dat hij genoodzaakt was de vergoeding te betalen ten gevolge van het verzuim van de verzekerde.

N.V. La Foncière t/ Bracke en Bracke t/ Bourdiaudhy.

Overwegende dat Emiel Bourdiaudhy niet is verschenen noch iemand voor hem;

Overwegende dat de vordering tot de terugbetaling strekt van 19.405 fr. als bedrag dat de verzekeringsmaatschappij «La Foncière» voor rekening en ter ontlasting van Alfons Bracke heeft betaald aan het slachtoffer van een autoongeval;

Overwegende dat «La Foncière» haar aanvraag tot terugbetaling steunt 1°) op het feit dat haar verzekerde, Alfons Bracke, zou verzuimd hebben haar het feit kenbaar te maken dat de zaak ging opgeroepen worden voor de Rechtbank van enkele politie te Lokeren en, in beroep, voor de correctionele rechtbank te Dendermonde, - 2°) op het feit dat Alfons Bracke eveneens zou verzuimd hebben «La Foncière» te verwittigen dat hij gedagvaard was tot herstelling van de schade, vóór de Rechtbank van Koophandel te Sint-Niklaas, waar hij verstek zou hebben laten gaan;

Overwegende dat Alfons Bracke de heer Emiel

Bourdiahdy, agent van «La Foncière», tot tussenkomst in de zaak heeft geroepen, bewerende aan voornoemde agent alle berichten te hebben medegegeeld die hem betekend waren geworden in verband met het litigieuze ongeval;

Overwegende dat Bourdiahdy, in de zaak geroepen, niet is verschenen doch aan de Voorzitter van de Rechtbank op 24 maart 1956 een brief heeft gericht, waarin hij toegeeft dat Alfons Bracke hem op de hoogte bracht van het ongeval met opdracht de verklaring ervan aan «La Foncière» over te maken;

dat Bourdiahdy integendeel ontkent ooit kennis te hebben gekregen van de oproepingen van de zaak vóór de rechtbanken van Lokeren, Dendermonde en Sint-Niklaas-Waas;

Overwegende dat in strijd met hetgeen «La Foncière» in haar dagvaarding van 3 maart 1955 beweert, Alfons Bracke zich niet bij verstek heeft laten verwijzen door de Rechtbank van Koophandel te Sint-Niklaas;

dat hij wel een exploit van verzet (nr. 3966 A.R.) liet betekenen aan de firma Veen — slachtoffer van het ongeval — doch dat dit verzet gericht was tegen een vonnis bij verstek dat nooit heeft bestaan;

Overwegende dat de firma Veen niet alleen Alfons Bracke, doch eveneens de verzekeringsmaatschappij C.A.M.E.R., rechtsvoorgangster van «La Foncière», had gedagvaard tot herstelling van de schade (nrs. 3964 en 3930 A.R.);

Overwegende dat de zittinghoudende rechtbank bij vonnis van 11 januari 1955, de drie zaken samenvoegde;

dat zij het exploit van verzet (zaak nr. 3966) intrinsiek nietig verklaarde als hebbende «geen voorwerp»;

dat de Rechtbank in de zaken nr. 3930 en nr. 3964 Alfons Bracke en de n.v. C.A.M.E.R., rechtsvoorgangster van «La Foncière», provisioneel verwees tot betaling van 16.639 fr., en een deskundige aanstelde vooraleer verder ten gronde recht te doen;

dat de twee zaken nr. 3930 en nr. 3964 aldus steeds hangende zijn;

Overwegende dat de N.V. C.A.M.E.R., rechtsvoorgangster van huidige eiseres, in dit geding, door dezelfde raadsman in dezelfde gemeenschappelijke besluiten haar eigen belangen en die van haar verzekerde Alfons Bracke, liet verdedigen, zodat «La Foncière» thans niet kan beweren dat de verzekeraar niet op de hoogte was van de betwisting;

Overwegende dat zij dus ten onrechte beweert dat Alfons Bracke zou verzuimd hebben haar tijdig te verwittigen dat hij vóór de Rechtbank van Koophandel te Sint-Niklaas gedagvaard was;

Overwegende dat het niet bewezen is dat Alfons Bracke ooit als «betichte» geciteerd werd in verband met het litigieuze ongeval;

Overwegende dat het enig verzuim dat aan de verzekerde mag verweten worden hierin bestaat dat hij niet blijkt de verzekeringsmaatschappij te hebben verwittigd dat hij geciteerd was geworden om als «getuige» te verschijnen voor de strafrechtelijke instanties;

Overwegende dat het artikel 16 van de algemene voorwaarden van de polis nr. 100.901 van 17 juli 1953, inderdaad luidt als volgt:

«Alle citaties, dagvaardingen en doorgaans alle om »het even ook welke gerechtelijke en buitengerechtelijke akten betreffende een sinister, moeten aan de zetel der Maatschappij gezonden worden binnen de 48 uren na hun aangifte of hun betekening...»;

Overwegende dat die bewoordingen ook de citatie als getuige beogen;

Overwegende echter dat volgens het aangehaald artikel, de sanctie van het niet naleven van de voormelde verplichting, niet het verval is van de verzekering;

dat de verplichting inderdaad alleen bestaat «op »straf voor de verzekerde zelf de gevolgen van de »vertraging te moeten dragen»;

Overwegende dat dergelijk beding niet gelijk te stellen is met een beding van verval en integendeel de verzekeraar verplicht het bewijs te leveren dat het tengevolge van het verzuim van de verzekerde is dat de vergoeding is moeten betaald worden (Monette - de Villé - André I, nr. 359, blz. 510);

Overwegende dat «La Foncière» dit bewijs niet levert;

Overwegende dat «La Foncière» trouwens niet blijkt ten overstaan van Alfons Bracke het minste voorbehoud te hebben geuit, wanneer zij de belangen van haar verzekerde verdedigde, samen met haar eigen belangen, in de proceduur die aanleiding gaf tot het vonnis van 11 januari 1955;

Overwegende dat het uit bovenstaande beschouwingen spruit dat de hoofdvordering niet gegrond is en dat, als gevolg hiervan, de oproeping tot tussenkomst van de partij Bourdiahdy zonder voorwerp voorkomt;

Om deze redenen:

de Rechtbank, makende melding dat artikels 2 en 30 tot 42 van de wet van 15 juni 1935 nageleefd werden,

Vonnissende bij verstek ten aanzien van Emiel Bourdiahdy en op tegenspraak ten aanzien van de andere partijen,

Voegt samen wegens hun verknochtheid de vorderingen sub nr. 4573/4092 en sub. nr. 4654 van de algemene rol;

Verklaart beide vorderingen ontvankelijk;

Verklaart de hoofdvordering (nr. 4573/4092) La Foncière t/ Bracke niet gegrond, wijst ze als dusdanig van de hand en verwijst de N.V. La Foncière in de kosten van dit geding;

Verklaart de vordering tot tussenkomst (nr. 4654) zonder voorwerp geworden, stelt de opgeroepene tot tussenkomst buiten de zaak zonder kosten; laat de kosten van de oproeping tot tussenkomst ten laste van eiser, Alfons Bracke.

VREDEGERECHT TE ANTWERPEN

3e Kanton. — 25 oktober 1956.

Vrederechter: M. Goethals.

Advocaten: Mrs Mathei en Castille.

Rechterlijke bevoegdheid. — De schatting van een eis is zonder invloed op de bevoegdheid.

Daar in casu de verwijlsinteressen een oorzaak hebben, die aan de inleidende dagvaarding voorafgaat, en inzake quasi-delicten een element van de schade uitmaken, moeten zij bij de hoofdsom geteld worden ten einde de bevoegdheid en de vatbaarheid voor hoger beroep te bepalen (artikel 22 wet op de bevoegdheid).

De schatting van een eis verandert niets aan de bevoegdheid en heeft enkel invloed op de vatbaarheid voor hoger beroep.

De bevoegdheid wordt inderdaad bepaald op het ogenblik, dat de zaak door de inleidende dagvaarding bij de rechter is aanhangig gemaakt, zodat een

latere wijziging van het bedrag der vordering zonder uitwerking blijft.

De waarde van het geding ten opzichte van de bevoegdheid, die van openbare orde is, mag niet afhangen van de eenzijdige wil van een der partijen.

Cousyns t/ Van Hoof.

Overwegende dat de vordering voor doel heeft herstelling te bekomen van de schade, voortspruitende uit een verkeersongeval gebeurd op 6 mei 1956;

dat eerste aanlegger een schadevergoeding vraagt van 9.975 frank te verhogen met de verwijntresten sedert 6 mei 1956 tot op de datum der dagvaarding;

Overwegende dat de verwijntresten een oorzaak hebben die de inleidende dagvaarding voorafgaat, en inzake quasi-delikten een element van de schade vormend (verbr. 22.2.1952 P. 1952, I, 366), bij de hoofdsom moeten worden geteld ten einde de bevoegdheid en de aanleg te bepalen (art. 22 inleid. Tit. Burgerl. Rechtsvordering);

Overwegende dat de verwijntresten belopen op de som van 164,58 frank also een totaal uitmakende van 10.139,58 frank;

dat onze bevoegdheid razione materiae, van openbare orde, gaat tot 10.000 frank.

Overwegende dat aanlegger aanvoert dat, door het bedrag der intresten te schatten op 25 frank, hij aldus de eis slechts brengt op precies 10.000 frank en dus binnen de perken onzer bevoegdheid blijft;

Overwegende echter dat verweerder zeer terecht aanvoert dat de schatting van een eis niets verandert aan de bevoegdheid en enkel invloed uitoefent op de aanleg;

Overwegende inderdaad dat de bevoegdheid bepaald wordt op het ogenblik dat de Rechter gevat is door de inleidende dagvaarding, en also een latere wijziging van het bedrag der vordering zonder uitwerking blijft (Rép. pr. dr. b. v° Compét. en mat. civ. et comm., 35; Comm. Luik, 23.11.1942, P. 1943, III, 48; Brussel, 9.11.1951; J. T. 1952, 107; Les Nouvelles, Proc. civ. I, n° 862);

dat de waarde van het geding, opzichtsens de bevoegdheid van openbare orde niet mag afhangen van de eenzijdige wil van een der partijen (Braas, Proc. civ. uitg. 1929, blz. 147, B. Cette compétence ne saurait être ultérieurement modifiée ou déplacée par des artifices);

dat wij niet bevoegd zijn om te oordelen over de vordering ingesteld door eerste aanlegger;

Overwegende dat verweerder eveneens onze bevoegdheid opwerpt t.a.v. de vordering van tweede aanlegster; dat echter om de ingeroepen beweegredenen dien-aangaande te onderzoeken, de grond van de zaak door Ons dient te worden aangeraakt;

dat het daarom past het incident bij de grond te voegen en bij toepassing van art. 192bis burgerlijke rechtsvordering, aan verweerder te bevelen besluiten over de grond der vordering van tweede aanlegster te nemen (civ. Brussel 11.12.1937, P. 1938, III, 19);

Om deze redenen:

Wij, Vrederechter, rechtdoende op tegenspraak, geven akte aan eerste aanlegger van zijn schatting der vergoedende intresten op 25 frank;

verklaren ons niet bevoegd voor wat de eis van eerste aanlegger betreft; wijzen deze bijgevolg af van zijn vordering met veroordeling tot de helft der gedingkosten tot heden gemaakt;

Opzichtsens de eis van tweede aanlegster:

bevelen aan verweerder, bij toepassing van art. 192bis Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, vooraleer recht te doen over onze bevoegdheid, besluiten ten gronde te nemen;

verzenden de zaak naar onze zitting waarop de meest naarstige partij ze zal doen voorkomen;

voorbehouden de andere helft van de kosten; verklaren huidig vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande alle verhaal en zonder borgstelling.

BALIELEVEN

VERBOND DER BELGISCHE ADVOCATEN

Onderstaande omzendbrief werd door het Verbond der Belgische Advocaten aan zijn leden toegezonden.

* * *

Geachte Confrater,

Het Verbond der Belgische Advocaten heeft de bedoeling op zaterdag 13 april e.k. te Brussel een concilie der jongeren bijeen te roepen. Dit concilie heeft als doel aan al de jonge advocaten van de verschillende balies van het land toe te laten hun zienswijze mede te delen betreffende de problemen die aan hun studie werden onderworpen door de commissie welke met het oog op dat doel in de schoot van het Verbond werd ingericht. Wij hernemen hieronder de lijst der vragen welke ons het meest dringend en belangwekkend schenen te zijn.

Het Verbond heeft de heren Voorzitters van de Conferenties der Jonge Balie uitgenodigd vóór 15 maart het onderwerp te doen kennen dat zij zullen beslist hebben te behandelen en de naam van de verslaggever aan wie zij de uiteenzetting er van zullen hebben toevertrouwd.

Het heeft hen eveneens uitgenodigd de tekst van de verslagen vóór 1 april e.k. mede te delen. De verslagen welke ons vóór die datum zullen toekomen zullen in extenso, in de twee talen, in « Omnia Fraterne » gepubliceerd worden.

De verslagen moeten ten hoogste 20 bladzijden behelzen. Het is gewenst, zo mogelijk, er een Franse of Nederlandse vertaling bij te voegen. Het Verbond zou graag de verslaggevers nauwkeurige en constructieve besluiten zien bereiken.

Dagorde der vergadering van 13 april 1957

10 u.: Algemene vergadering in het lokaal der Rechtbank van Eerste Aanleg.

10.30 u.: Sectievergadering.

Sectie A: Actuele vragen betreffende de werking van het gerecht en de uitoefening van het beroep in het algemeen.

Sectie B: Specifieke problemen der jongeren.

Iedere sectie duidt haar voorzitter en haar secretaris aan. Deze laatste stelt een proces-verbaal op der debatten. Iedere sectie duidt twee algemene verslaggevers aan, een Nederlands- en een Franstalige.

12.30 u.: Einde der morgenzitting.

Lunch: De verslaggevers worden door het Verbond uitgenodigd.

14.30 p.: Voortzetting der sectievergadering.

17 u.: Algemene vergadering: a) besluiten der algemene verslaggevers en resoluties; b) toekomstig programma (bestendige commissie); c) sluiting.

Lijst der ter studie voorgelegde problemen

A. Actuele vragen betreffende de werking van het gerecht en de uitoefening van het beroep in het algemeen.

1. Aanpassing van de procedure aan de huidige gerechtelijke behoeften.

a) Modernisatie van het Wetboek van rechtsvordering in het algemeen.

b) Modernisering van de inrichting der griffies.

c) Vertegenwoordiging der partijen in rechte.

2. Vragen betreffende de minima tarifiering van het ereloon en het incorporeren ervan in de gerechtskosten ten laste van de verliezende partij.

3. Vragen betreffende de betrekkingen tussen advocaten en cliënten :

a) bedrijvigheid der accountants in samenwerking met de Balie.

b) deontologische verhoudingen met onafhankelijke accountantsorganisaties.

4. Aanpassing der werkmethode aan de hedendaagse vereisten : publiciteit - aanduiding der specialisatie van de advocaat.

5. Vragen betreffende de associaties van advocaten.

6. Vragen betreffende de specialisatie der advocaten in de schoot der Balie.

B. Specifieke problemen der jongeren.

1. Vragen betreffende de hervorming der universitaire studies.

2. Vragen betreffende de professionele vorming in de schoot der Balie en de inrichting van de stage.

3. Ontvangst van de stagiaire aan de Balie en taak der Conferenties der Jonge Balies.

4. Vragen betreffende de professionele uitzichten voor de doctors in de rechten en meer bepaald voor de advocaten (in verband met de universitaire studies).

5. Vragen betreffende de werkingen der Burelen voor kosteloze Raadpleging.

6. Vragen betreffende het patronaat en de medewerking.

* * *

Verschillende Conferenties hebben ons reeds het onderwerp doen kennen waarvan zij de studie aan hun verslaggever hebben toevertrouwd, namelijk :

Het Vlaams Pleitgenootschap te Brussel : A 2 : Minima tarifiering van het ereloon.

De Conferentie der Jonge Balie te Brussel : A 4 en 5 : Aanpassing der werkmethode aan de hedendaagse vereisten. Specialisatie en associatie; B 6 : Associatie en medewerking.

De Conferentie der Jonge Balie te Gent : A. 2 : Minima tarificatie van het ereloon en incorporatie ervan in de gerechtskosten; B 1 : Hervorming der universitaire studies.

De Vrije Conferentie der Jonge Balie te Luik : A 1 a : Modernisering van het Wetboek van rechtsvordering; B 3 : Taak der Conferenties der Jonge Balie.

De Conferentie der Jonge Balie te Antwerpen : A 4 : Aanpassing der werkmethode aan de hedendaagse vereisten. Publiciteit en specialisatie.

De Conferentie der Jonge Balie te Charleroi : A 1 a : Bespoediging der rechtspleging in de huidige staat der wetgeving; A 1 c : Vertegenwoordiging der partijen in rechte; B 3 : Taak van de Conferenties der Jonge Balies; B 5 : Werking der Burelen voor Kosteloze Raadpleging.

De Conferentie der Jonge Balie te Namen : B 6 : Patronaat en medewerking.

Wij trekken uw gans bijzondere aandacht op de

belangrijkheid van deze manifestatie. Het is de eerste maal in België dat de jonge advocaten de gelegenheid zullen hebben in dergelijke bijeenkomst hun meningen te doen kennen.

Aanvaard, geachte Confrater, de betuiging van onze verkleefde gevoelens.

De Voorzitter
van het Verbond,
Roger VAN ROYE.

De Ondervoorzitter
van de Commissie,
Arnold BAYART.

BIBLIOGRAPHIE

Nederland.

Belemmeringen voor de mobiliteit van de werknemers en sociale vraagstukken in verband met de weder-aanpassing. — Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal. — 's-Gravenhage, Staatsdrukkerij en Uitgeverij.

Broekema Jr. H. — Enige opmerkingen over de levering van onroerende zaken mede in verband met het ontwerp voor een nieuw Burgerlijk Wetboek. — Groningen, J. B. Wolters.

Dooyeweerd H. — De verhouding tussen individu en gemeenschap in de Romeinse en Germaanse eigendomsopvatting. — Amsterdam, H. J. Paris.

Drie voordrachten gehouden op de Belastingconsultentendag 1956, georganiseerd door de Nederlandse Federatie van Belastingconsultenten. H. J. Doedens : Verleden, heden en toekomst der buitengewone lasten. — B. Schendstok : Goed koopmansgebruik als rechtskundige norm voor het bepalen van de belastbare jaarwinst. — H. J. Hofstra : De bedrijfseconomische aspecten van het begrip goed koopmansgebruik. — Amsterdam, FED.

Engelman A. A., W. Th. van der Meer en L. van der Meijden. — Hoofdzaken voor het onderdeel wetskennis van het examen gemeente-administratie. I. 4^e dr. — Vuga-Boekerij (Arnhem, G. W. van der Wiel & Co).

Hoek J. J. van den. — Industriële vestigingspolitiek van de overheid. — Leiden, H. E. Stenfert Kroese.

Pabon J. W. S. — Regeling bevordering eigenwoningbezit. — Alphen aan de Rijn, N. Samsom.

Pitlo A. — Korte uitleg van enige burgerlijk rechtelijke hoofdstukken. 5° druk. — Haarlem, H. D. Tjeenk Willink & Zoon.

Pijnenburg P. D. M. — Het streekplan. Ruimtelijke ordening als regionaal probleem. — Assen, Van Gorcum & Comp.

Roos J. en P. A. van der Molen. — Handleiding voor de verkoper op afbetaling. — Utrecht, Mado & Co.

Verslag omtrent de staat der Rijksverzekeringsbank en haar werkzaamheden in het jaar 1955. — 's-Gravenhage, Staatsdrukkerij.

Versteeg Th. A. en S. Storm. — De stichting in het positive recht. — Haarlem, H. D. Tjeenk Willink & Zoon.

Völlmar H. F. A. — Vennootschappen, verenigingen en stichtingen. — Deventer, Æ. E. Kluwer.

Zwitserland.

Eng F. — Die rechtliche Behandlung der Schwarzarbeit. — Bern, Stämpfli, 1957.

- Frey H.* — Die Devisengesetzgebung der Schweiz. — Basel, Verlag f. Recht & Ges.
- Gerhard W.* — Die Änderung von Zweck und Gegenstand in schweizerischen sowie im deutschen und französischen Aktienrecht. — Winterthur, Keller, 1957.
- Kartothek* zum schweizerischen Strafgesetzbuch. — Zürich, Schulthess.
- Kellerhals R.* — Handkommentar zum bernischen Gesetz über die direkten Staats- und Gemeindesteuern vom 29. Oktober 1944 mit Abänderungen und Ergänzungen vom 19. Dezember 1948, 15. Februar 1953 und 13. Mai 1956. — Bern, Lang, 1957.
- Krenger H.* — Die Gefahrstatsachen im schweizerischen Privatversicherungsrecht. — Bern, Stämpfli, 1957.
- Lienhart E.* — Der Gesamtarbeitsvertrag im schweizerischen Recht. — Zürich, Rechtshilfe-Verlag, 1957.
- Luther M.* — Die Staatsangehörigkeit der einen Ausländer heiratenden Schweizerin. — Winterthur, Schellenberg, 1956.
- Schaumann W.* — Die Gleichheit der Staaten. — Wien, Springer, 1957.
- Spahn M.* — Die kantonalen Regalrechte nach Artikel 1 Abs. 2 der Bundesverfassung. — Winterthur, Keller, 1956.
- Steger S.* — Die Beurkundung handelsgesellschaftsrechtlicher, güterrechtlicher und stiftungsrechtliche Tatbestände speziell nach dem luzernischen Urkunds-Gesetz vom 8. Mai 1944. — Luzern, 1955.
- Treadwell E.* — Der Schutz von Geschäfts- und Fabrikationsgeheimnissen im schweizerischen Wettbewerbsrecht. — Winterthur, Kelle, 1956.

Oostenrijk.

- Bolaffio W.* — Handbucht der gesetzlichen Bestimmungen für das Kraftfahrwesen. — Wien, Dressler, 1957.
- Rimpel R.* — Der österreichische Hausjurist. — Salzburg, Andreas, 1956.
- Schaumann W.* — Die Gleichheit der Staaten. — Wien, Springer, 1957.

Duitsland.

- Beitzke G.* — Das Staatsangehörigkeitsrecht von Albanien, Bulgarien und Rumänien. — Frankfurt a.M., Metzner, 1956.
- Berg H.* — Handelsrecht einschliesslich Gesellschafts- und Wertpapierrecht. — Stuttgart, Kohlhammer, 1956.
- Bergmann A.* — Internationales Ehe- u. Kindschaftsrecht. — Frankfurt, Ver. f. Standesamtswesen, 1956.
- Die *Entwicklung* des sowjetischen Strafrechts und sein Einfluss auf die Rechtsprechung in der Sowjetzone. — Göttingen, Schwarz, 1956.
- Gerstenkorn H.* — Weltlich Regiment zwischen Gottereich und Teufelsmacht. — Bonn, Bouvier, 1956.
- Gieseke P.* — Rechtsfragen der Atomenergie. — Karlsruhe, C. F. Müller, 1956.
- Hartmann-Böttcher.* — Groszkommentar zur Einkommensteuer. — Stuttgart, Forkel, 1956.
- Haustein W. u. W. Pschirrer.* — Internationales Eisenbahnrecht. — Frankfurt a.M., Verkehrswissenschaftl. Lehrmittelges. 1956.
- Hesselmann M.* — Die Gesellschaft mit beschränkter Haftung & Co. Ihre Bedeutung und ihre Probleme. — Köln, O. Schmidt, 1956.

- Hirsch E.* — Einführung in das Bürgerliche Vermögensrecht für Studierende der Wirtschafts- und Sozialwissenschaften. — Berlin, Vahlen, 1956.
- Hoeres O. J.* — Die Körperschaftsteuer. — Wiesbaden, Gabler, 1956.
- Ipsen H.* — Hamburgs Verfassung und Verwaltung. Von Weimar bis Bonn. — Hamburg, Appel, 1956.
- Ipsen H. P.* — Öffentliche Subventionierung Privater. — Berlin, Heyman, 1956.
- Jahresbericht* 1955 der Arbeitsgemeinschaft der Vermessungsverwaltungen der Länder der Bundesrepublik Deutschland. — Wiesbaden, Hessische Landesvermessungsamt 1956.
- Kahmann C. u. R. Hoernigk.* — Das Handwerker-Versorgungsrecht. — Bad Godesberg, Asgard-Verl., 1956.
- Kaser M.* — Eigentum und Besitz im älteren römischen Recht. — Köln, Böhlau, 1956.
- Krüger H.* — Bundesrepublik Deutschland und Deutsche Demokratische Republik. — Hamburg, Forschungstelle f. Völkerrecht und ausländ. öffentl. Recht d. Univ. Hamburg, 1956.
- Kottenberg K.* — Gemeindeordnung für das Land Nordrhein-Westfalen. — Siegburg, Reckinger, 1956.
- Kühn R.* — Reichsabgabenordnung. — Stuttgart, Schäffer, 1956.
- Maack H.* — Grundlagen des studentischen Disziplinarrechts. — Freiburg i.Br., Albert, 1956.
- Mittelbach R.* — Steuertips für Handelsvertreter und Handelsmakler. — Braunschweig, Limbach, 1956.
- Rauschnig D.* — Der Streit um den Suezkanal. — Hamburg, Forschungsstelle f. Völkerrecht u. Ausländ. öffentl. Recht d. Univ. Hamburg, 1956.
- Das gesamte *Recht* der Presse, des Buchhandels, des Rundfunks und des Fernsehens. — Berlin, Luchterhand, 1953.
- Savigny F. C. von.* — Geschichte des römischen Rechts im Mittelalter. — Darmstadt, Gentner, 1956.
- Schmidt E.* — Lehrkommentar zur Strafprozessordnung und zum Gerichtsverfassungsgesetz. T. 2, Lfg. 5. — Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1956.
- Sozialpolitik, Arbeits- und Sozialrecht.* Festschrift f. Freidrich Sitzler zu seinem 75. Geburtstag. — Stuttgart, Forkel, 1956.
- Thannheiser W., Wende u. R. Zech.* — Handbuch des Bundesversorgungsrechts. — München, Stutz, 1956.
- Theis J.* — Praktischer Führer durch das Steuerrecht. — Köln, O. Schmidt, 1956.
- Wacke G.* — Grundlagen des öffentlichen Dienstrechts. Tübingen, Mohr (Siebeck), 1957.
- Westermann H.* — Lehrbuch des Sachenrechts, 3. erw. u. verb. Aufl. — Karlsruhe, C. F. Müller, 1956.
- Wetter A.* — Leitsatzkartei der Rechtsprechung des Bundesfinanzhofs. (4e Aufl.) — Stuttgart, Fachverl. f. Wirtschafts- u. Steuerrecht, 1956.
- Witte H.* — Grundsätzliche Fragen des Bilanz- und Stimmrechts bei Aktiengesellschaften, dargestellt an dem Streitfall Rheinstahl-Krages. — Münster Westf., Aschendorff, 1957.
- Zeller Th.* — Die Verjährung mit den ABC der wichtigsten Verjährungsfristen. — Stuttgart, Boorberg, 1956.

MEDEDELINGEN

3° Directie — 2° Sectie
I.P. 11.812/5

OPGAVE DER RUILINGEN VAN ONBEOUWDE LANDEIGENDOMMEN — JAAR 1956

(Zie artikel 72 van het Wetboek der registratierechten gewijzigd bij de wet van 26 juli 1952.)

Ligging der goederen (Provincie)	Aantal geregistreerde akten	Totale oppervlakte van de geruilde goederen Ha. a. ca.	Gezamenlijke waarde der kavels	Heffingsgrondslag der registratierechten op het waardeverschil der kavels op de opleg		Waarde overgedragen met vrijstelling van het evenredig registratierecht
				6 t.h.	11 t.h.	
Antwerpen	22	22.88.49	2.264.983	2.000	51.360	2.121.624
Brabant	111	64.28.78	7.639.517	55.600	613.290	6.970.627
Henegouwen	183	297.43.74	29.205.615	267.280	563.980	28.374.355
Limburg	180	314.40.84	43.256.413	602.220	1.072.600	41.581.593
Luik	219	255.45.22	22.020.426	93.940	827.200	21.099.286
Luxemburg	749	625.60.77	25.795.966	172.190	780.562	24.843.214
Namen	217	341.75.47	16.854.349	92.287	758.610	16.003.452
Oost-Vlaanderen	63	46.01.67	6.934.807	50.200	884.991	5.999.616
West-Vlaanderen	80	150.34.52	25.854.759	167.460	1.178.360	24.508.939
Totalen :	1.824	211.19.50	179.826.835(1)	1.503.177	6.730.953	171.592.705
				8.234.130(2)		

(1) Gezamenlijke waarde der kavels tijdens de vorige jaren :

1948 : 74.000.500	1952 : 41.567.300	(De wet van 26 juli 1952 is in werking getreden op 9 september 1952 — abnormaal jaar.)
1949 : 60.400.800	1953 : 149.633.300	
1950 : 57.025.500	1954 : 136.598.414	
1951 : 76.047.300	1955 : 153.994.431	

(2) Er werd geheven :

1.503.180 tegen 5 % = 90.191)	830597	830.597 F.
6.730.960 tegen 11 % = 740.406)		
8.234.140		

Volgens het gewoon tarief zou er op die ruilingen geheven geweest zijn :

(171.592.705)

85.796.352 ————— + 8.234.130 = 90.030.482..... 94.030.500 tegen 11 % = 10.343.355 F.

2

Profijt voor de ruilers ..... 9.512.758 F.

TIJDSCHRIFTEN

Omnilegie, n° 2, februari 1957 :

Wetgeving.

Tijdschrift voor Sociaal Recht en van de Arbeids-rechten, n° 2, 1957 :

M. Cl. Platen : Kroniek van sociale wetgeving. — Rechtspraak.

Nederlands Juristenblad, afl. 11, 16 maart 1957 :

Mr F. C. A. Paris : Rondom het stamrechtmethode-arrest van de Hoge Raad van 17 oktober 1956. — Mr R. J. C. Cornegoor : Het systeem van artikel 344j B. W. — Mr H. van Zanten : De nieuwe regeling voor de afgifte van kentekenbewijzen voor motorrijtuigen. — Mr F. M. Wilbrenninck : Nogmaals : « het ingevorderde rijbewijs ». — Mr C. Æ. Uniken Venema : Het nieuwe B. W. over gevonden dieren.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, n° 4484, 23 maart 1957 :

Prof. Mr C. van Oven : Artikel 177 B. W. (III, slot). — Mr D. van Goudoever : Welke lijfrentepremie is nu aftrekbaar ? — Mr K. L. F. Kerssemakers : Dagtekening van overlijden. — Prof. Mr G. de Grooth : Overzicht der Nederlandse Rechtspraak, Verbintenissenrecht 1955 (XI).

Journal des Tribunaux, n° 4144, 24 mars 1957 :

H. Bekaert : Introduction à une théorie générale de l'excuse en droit pénal. — Jurisprudence.

Journal des Tribunaux d'Outre-Mer, n° 81, 15 mars 1957 :

Maurice Verstraeten : De l'opportunité de reviser le livre 1er du Code Civil du Congo Belge. — Jurisprudence.

Accidents de travail et Invalidités de la Paix, n° 4, 1956 :

A. Van Horen : La réadaptation des invalides.

Revue de l'Administration et du droit administratif de la Belgique, 3me livr., 1957 :

A. Mast : Les grandes agglomérations et l'objection d'inconstitutionnalité.

Revue de droit intellectuel - L'ingénieur-conseil, n° 12, décembre 1956 :

A. Vander Haeghen : Quelques aspects des lois belges sur la propriété industrielle.

Recueil Dalloz de doctrine de jurisprudence et de législation, 11e cahier, 16 mars 1957 :

Rechtspraak.

Juris Classeur Périodique - La semaine juridique, n° 12, 20 mars 1957 :

Rechtspraak.